

Gennem nåleøjet

Kun én ud af tyve, som anmelder en psykisk arbejdsskade, får den anerkendt. Men antallet af anmeldelser stiger voldsomt.

SIDE 4

Robotten på besøg

Klummen: Robotstøvsugerne er effektive, og de gamle får hjælp. Måske er det et fremskridt.

SIDE 9

Besøg hos indianerne

18 gange har Peter Elsass besøgt indianerne i Colombia. Nu bliver kulturmødet til film på DR2.

SIDE 10

Ingen jobgaranti

Det traditionelle jobmarked for ph.d'ér er ved at være mættet. Et råd: ret blikket mod praksis.

SIDE 14

Vi ved, at modsatrettede forventninger og uklare krav er hverdag for mange psykologer. Og vi ved, at psykologer har travlt – ofte i usund grad.

Hvor trykker skoene?

Er psykologer mere stressede end andre? Det har man for nylig kunnet læse i pressen, og med forbehold for journalistisk stramning tyder noget på, at psykologer i højere grad end mange andre faggrupper oplever at føle sig stressede.

De voldsomt høje stresstal, der er meldt ud, har ganske vist ikke kunnet klare et faktatjek. Men selv de korrigerede tal maner til eftertanke: i en undersøgelse fra det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø oplyser 21 % af psykologerne, at de inden for de sidste to uger ofte eller hele tiden har følt sig stressede. Det er for mange i lyset af et gennemsnit på 15 % for alle erhvervsgrupper.

Umiddelbart undrer tallene. Psykologerne i undersøgelsen er jo repræsentanter for en privilegeret samfundsgruppe. De har ikke blot formået at gennemføre deres drømmestudium, de har også haft held med at få job inden for deres fagområde, og de arbejder typisk i fagligt inspirerende job præget af stor selvstændighed. Så hvor trykker skoene?

Fra Psykologforeningens kommunale undersøgelse i 2009 kender vi imidlertid noget af svaret. Vi ved, at modsatrettede forventninger og uklare krav er hverdag for mange psykologer. Og vi ved, at psykologer har travlt – ofte i usund grad. I vores undersøgelse svarede ikke mindre end halvdelen, at de var belastede af arbejdsmængden, og mange havde ikke mulighed for at sige fra over for nye opgaver. Fra psykiatrien melder tillidsfolkene om rigide kontrolsystemer og ydelseskrav, som presser både arbejdsvilkårene for de ansatte og kvaliteten for patienterne.

Men vores egne tal er ikke aktuelle nok. Hverken som guide for vores daglige arbejde for psykologers vilkår eller til at danne grundlag for krav til de næste OK-forhandlinger, hvor arbejdsvilkårene med stor sikkerhed bliver et tema. Derfor er det ”viden til tiden”, at AC netop har besluttet at sætte gang i en stor undersøgelse af akademikerens psykiske arbejdsmiljø.

Nye valide tal er på vej – tal, vi afventer med spænding. Privilegeret eller ej: nedslidningen skal nok melde sig, hvis arbejdsmiljøet halter.

Rie Rasmussen,
Fg. formand for Dansk Psykolog Forening

Medlemsblad for
Dansk Psykolog Forening

Dansk Psykolog Forening
Stockholmsgade 27,
2100 København Ø.
Tlf. 35 26 99 55.
E-mail: dp@dp.dk
Fax: 35 25 97 37
www.danskspsykologforening.dk

Psykolog Nyt
Stockholmsgade 27,
2100 København Ø.
Tlf. 35 26 99 55.
E-mail: p-nyt@dp.dk

Redaktion:
Claus Wennermark, ansv. redaktør
Jørgen Carl, redaktør
Heidi Strehmel, bladsekretær/annoncer

DK ISSN: 0901-7089

Layout og Tryk:
Jørn Thomsen Elbo A/S
Trykt med vegetabiliske farver
på miljøgodkendt papir

Oplag:
Kontrolleret oplag (FMK): 9744 ex.
Trykoplag: 10.200 ex.

Medlem af Danske Specialmedier

Indsendt stof: Indsendte artikler dækker ikke nødvendigvis redaktionens eller foreningens holdninger. Redaktionen forbeholder sig ret til at afvise, forkorte eller redigere indsendte artikler. Redaktionen påtager sig ikke ansvar for artikler, der indsendes uopfordret.

Forside: Colourbox

Annoncer 2013

Job- og tekstsideannoncer mv.:
DG Media, tlf. 33 70 76 94, epost@dgmedia.dk
Anfor 'Psykolog Nyt' i emnefeltet

Små rubrikannoncer (maks. 1/6 side):
Psykolog Nyt, p-nyt@dp.dk, tlf. 35 25 97 06
www.dp.dk > 'Psykolog Nyt' > 'Annoncer'

Abonnement/2013: 1.300 kr. + moms.

Deadline (kl. 12)

Nr.	Deadline	Udgivelse
1	9/12	10/1
2	6/1	24/1
3	20/1	7/2

Debat om inklusion

”Nu handler det om integration (i.e. inklusion, red.). I en sociologisk, psykologisk, medmenneskelig ramme er ideen absolut positiv. I pædagogisk sammenhæng dog mere end tvivlsom. Der er elever, som af en eller flere grunde ikke lader sig integrere. Næppe fordi de ikke vil lade sig integrere, men fordi de ikke kan klare at arbejde i en klasse med 24-28 andre børn. Nutidens store vægt på psykologiske og sociale teorier slører det faktum, at der altså er nogle elever, hvis fysiologiske fundament ikke er gearet til at opholde sig og arbejde i en skoleklasse sammen med 24-28 andre.”

(Debatindlæg, *Jyllands-Posten*, 7.11.)

”Det kræver usigelig meget for et barn med fx autisme eller ADHD til at sidde stille og følge med i en klasse med 25 børn. Resultatet bliver uro og irritation samt endelig eksklusion af barnet med handicap, da det kræver en helt anden undervisning end det, den almindelige folkeskole kan tilbyde ... Vi mangler simpelt hen at få ekspertisen med ud

i klasserne, og det er ikke nok med en PPR-psykolog med på sidelinjen som sparringspartner. Der skal mere til!”

(Debatindlæg, *Lokalavisen Norddjurs*, 6.11.)

”I en rundspørge foretaget af Danmarks Lærerforening for DR Nyheder svarer 55 procent af de adspurgte lærere, at inklusion af elever med særligt behov lykkes dårligt i folkeskolen. Det får Danmarks Lærerforening, der bakker op om målene med at sikre en større inklusion, til at kritisere kommunerne. Jane Findahl (SF), formand for KL's Børne- og Kulturudvalg, (...) erkender, at det går dårligt nogle steder, men påpeger, at kommunerne godt er klar over, hvad der skal til for at lykkes med opgaven: ”Lærerne skal efteruddannes, og så skal man sikre, at de ikke står alene med opgaven, men bliver bakket op af deres leder, pædagoger, psykologer og socialrådgivere.”

(*Kommunernes Landsforening*, 5.11.)

jc

Nye ydernumre

Samtidig med at der slås nye ydernumre pr. 1. april 2014 – se annoncen side 33 – er fordelingen af ydernumre pr. 1. december 2013 foretaget. De i alt 12 nye ydernumre fordeler sig med 6 i Region Hovedstaden, 1 i Region Sjælland, 2 i Region Syddanmark og 3 i Region Midtjylland. Der var ingen ledige ydernumre i Region Nordjylland i denne runde.

Navnene på de ny ydere vil med indgangen til december blive publiceret på www.dp.dk > Selvstændig > Praksisoverenskomsten > Nye ydere.

bvm

Støt forskningen med et par-tjek

Temperaturen på parforholdet kan man altid vælge at holde indenbords, eventuelt gøre til emne for en snak med venner og veninder. Men man kan også – i regi af et projektsamarbejde imellem Aarhus Universitet og Center for Familieudvikling – tage imod tilbuddet om et Par-tjek og dermed bidrage til opbygningen af forskningsmæssig viden.

Center for Familieudvikling og Aarhus Universitet tilbyder nemlig for en begrænset periode et gratis Par-tjek som led i et større forskningsprojekt. Et Par-tjek giver information om parrets styrker som par og undersøger, om parforholdet lider under nogle af de mest almindeligt forekommende vanskeligheder. Efter et Par-tjek får han og hun stillet personlig feedback til rådighed enten mundtligt eller skriftligt. Et Par-tjek er ikke behandling eller parterapi, understreges det.

Se www.familieudvikling.dk > Projekter > Par-tjek.

jc

SYGDOM ELLER ULYKKE

Der findes to slags arbejdsskader: arbejdsulykker og erhvervs sygdomme. Ulykken er en konkret hændelse, hvor man kommer til skade, sygdommen opstår efter længere tids påvirkninger. Lidt over halvdelen af alle anmeldte arbejdsskader bliver anerkendt. Ulykker er langt lettere at dokumentere end sygdomme. Mens otte ud af ti ulykker anerkendes som arbejdsskade, gælder det kun lidt ud af to over ti sygdomme. Og psykiske sygdomme ligger helt i bund med 5-7 pct.

Sager om psykiske arbejdsskader eksploderer

Hvert år anmelder tusinder af danskere psykiske lidelser som arbejdsskader. Men kun en brøkdel af dem bliver anerkendt.

Depressioner, angst, chok og posttraumatisk stress. Sidste år nåede anmeldelser af psykiske arbejdsskader en ny rekord. Hele 4.468 personer anmeldte i 2012 en psykisk lidelse som arbejdsskade – en såkaldt erhvervssygdom. Det er over 1.000 flere end året før.

I 2012 anmeldte 2.900 personer hudsygdomme, 1.680 anmeldte ryggsygdomme og 660 anmeldte kræft. Mens 4.468 altså mente, at jobbet var skyld i, at de led af angst, depressioner, PTSD eller havde andre psykiske lidelser. Dermed udgjorde psykiske lidelser hver femte anmeldte erhvervssygdom i 2012.

Langt de fleste af de 4.468 går forgæves efter at få anerkendt, at det er jobbet, der har knækket dem. Kun 5 procent får Arbejdsskadestyrelsens ja til, at de er blevet syge af deres arbejde. Mens tallet for alle erhvervssygdomme samlet er 27 procent.

- Jeg mener sådan set, der er for få, der får anerkendt psykiske lidelser. Det er typisk folk, som har været udsat for alt for meget overarbejde og stort pres fra chefen, så bryder de sammen og får en depressiv tilstand. Den ene psykiater kalder det depression, den anden tilpasningsreaktion og en tredje siger belastning. Hvis du kommer med den forkerte etiket, bliver du ikke anerkendt, end-sige realitetsbehandlet, siger Bo Netterstrøm, som er stresseksperter og seniorforsker ved Arbejdsmedicinsk Klinik på Bispebjerg Hospital.

Siden 2005 er anmeldte psykiske erhvervssygdomme vokset med 77 procent.

Socialpædagoger og sosu'ere i risikozonen

Især kvinder ansat i den offentlige sektor sygemelder sig som følge af trusler, mobning, stress eller andet pres på arbejdet. Næsten 600 af dem, der i løbet af et år anmelder psykiske lidelser som erhvervssygdom, er medlemmer hos fagforbundet FOA.

- Det betyder meget for vores medlemmer at få at vide, at det ikke er dem, men deres arbejde, der er gal med. Så det er vigtigt for os at få flere kriterier for at anerkende psykiske sygdomme som arbejdsskade. Med de belastninger, der foregår ude på arbejdspladserne, er vi ikke i tvivl om, at lidelserne er reelle, siger forbundssekretær i FOA, Inger Bolwinkel.

Også socialpædagoger arbejder i risikozonen. Socialpædagogerne har relativt set dobbelt så mange medlemmer, der anmelder psykiske lidelser som erhvervssygdomme, som FOA og BUPL tilsammen. 68 pct. af socialpædagogernes anmeldelser i 2011 lyder på psykisk sygdom. I 2007 var andelen 57 pct.

Krise, nedskæringer og ansatte, der løber stærkere, er nogle af de årsager, fagforeningerne peger på. En anden forklaring er, at

>

> lægerne er blevet mere opmærksomme på, at de skal anmelde depressioner som arbejdsskade, hvis de har mistanke om det.

Mens fagbevægelsen ønsker mere fokus på de psykiske lidelser og i stor stil opfordrer medlemmerne til at anmelde dem som arbejdsskader, så afviser arbejdsgiverne, at det er jobbet, der gør folk syge:

- Vi har krise, som stiller krav til forandringer – men det er jo et grundvilkår for alle. Det kan gøre nogen usikre på deres fremtid, men det er jo noget, mange virksomheder oplever, at der ikke er flere ordrer i bogen, siger arbejdsmiljøpolitisk chef i Dansk Arbejdsgiverforening, Karoline Klaksvig.

Psykiske sygdomme ikke på listen

Mens anmeldelserne af psykiske lidelser boomer, kniber det med at dokumentere, at arbejdet har skylden. Det skyldes firkantet sagt, at de psykiske lidelser ikke står på listen over godkendte erhvervsygdomme.

Her står kun en eneste psykisk lidelse, nemlig posttraumatisk belastning. PTSD er da også den psykiske lidelse, flest får anerkendt som arbejdsskade.

Sager om sygdomme, som ikke står på listen, afgøres i et særligt udvalg, Erhvervs sygdomsudvalget, hvor Arbejdsskadestyrelsen sidder sammen med arbejdsgivere, faglige organisationer og læger.

Siden 2008 har Erhvervs sygdomsudvalget lænet sig op ad en rapport fra Arbejdsmedicinsk Klinik i Hillerød. Rapporten slår fast, at høje psykiske krav på arbejdspladsen kombineret med manglende opbakning fra ledelse og kolleger kan udløse depressioner. Alligevel sker det yderst sjældent, at Erhvervsudvalget stempler en depression som arbejdsskade. I 2011 skete det 35 gange.

- Vores udredning i 2008 lagde op til, at man skulle anerkende depressioner som følge af særlige betingelser som langvarigt højt arbejdspress, høje krav og dårlig opbakning til medarbejderen. Vi syntes, det var lige så godt dokumenteret som så meget andet, men det var åbenbart alligevel for stort et spring at tage, siger seniorforsker Bo Netterstrøm, der som ledende overlæge den gang stod bag rapporten fra Arbejdsmedicinsk Klinik.

- Problemet er, at du skal kunne udpege en eller anden faktor i dit arbejde, der er skyld i, at du har det, som du har det. Det er svært at udpege præcis, hvad det er. Og når vi taler om stress og

depressioner, er forskningen relativt ny og ikke særlig omfattende. Set fra Arbejdsskadestyrelsens side, at det er svært at administrere. Hvornår er det dokumenteret nok? Det er lettere med en høreskade, som kan måles i decibel. Men med depressioner er vi ude i skønsmæssige vurderinger, og det er jo som at stikke fingeren op i luften, siger Bo Netterstrøm.

Depressioner er dyre

Erstatningerne for psykiske lidelser er de højeste i skadesystemet, og i snit udløser psykiske lidelser over tre gange så høje erstatninger som armsygdomme og over dobbelt så meget som kræft. Men FOA peger på, at prisen ikke må blive et argument for at overse problemer med arbejdsmiljøet.

- Vi har ikke 600 medlemmer, der ulejlig sig med at anmelde, hvis de ikke synes, det er en arbejdsskade. Vi skal ikke anerkende alle 600 sager, men det er ikke rimeligt, hvis arbejdsrelateret sygdom ikke bliver anerkendt på grund af prisen. Det skal være synligt, når det er arbejdspladsen, der gør folk syge, siger forbundssekretær Inger Bolwinkel, FOA.

Mens arbejdsgiverne mener, der bliver anmeldt alt for meget.

- Der bliver anmeldt alt for meget, hvor det bør stå klart for både læger og andre, at det aldrig kan blive anerkendt som arbejdsskader. Lægerne bør fokusere mere på, hvordan vi kan hjælpe disse mennesker til at blive raske og arbejdsdygtige igen, frem for at sende dem ned af en blindgyde i arbejdsskadesystemet. Det er med til at klientgøre og sygeliggøre de her mennesker, siger DA's arbejdsmiljøpolitiske chef Karoline Klaksvig, som også sidder i Erhvervs sygdomsudvalget.

Læge og stressforsker Bo Netterstrøm er ikke i tvivl om, at mange af de anmeldte sygdomme er reelle nok. Men også han advarer mod at sende flere psykisk syge ind i skadesystemet:

- I min branche har vi set så mange folk med kæmpe sagsmapper. Det er blevet deres liv, og det er altså et uheldigt liv at have, at man er blevet en sag. De alt for lange sagsforløb er med til at fastholde folk. Vi havde den samme diskussion med dårlige rygge for 25 år siden. I dag er der flere, der får anerkendt dårlig ryg som arbejdsskade, og det er de selvfølgelig glade for. Men der er stadig mange, der får dårlig ryg på arbejdet, siger han. ■

Bille Sterll, journalist

Tabel 1. Anmeldte erhvervs sygdomme 2006-2012

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Anmeldte erhvervs sygdomme	18.365	19.398	19.050	18.010	16.931	18.252	20.428
Anerkendelsesprocent	18	24,7	24,3	24,7	27,3	26,2	26,7
Anmeldte psykiske sygdomme	2.990	3.445	3.521	3.089	3.106	3.496	4.468
Anerkendelsesprocent efter slutdiagnose	3,8	4,9	6,9	6,7	7,4	7,2	5,3

(Kilde: Arbejdsskadestyrelsen)

Behandling vigtigere end skyld

Når så mange mennesker bokser med psykiske lidelser, er det ligegyldigt at bruge tid på at placere ansvar og skyld, mener Dansk Psykolog Forening. Derfor skal fagforbund og arbejdsgivere hellere slås for, at syge medarbejdere får den nødvendige behandling:

- Det nytter altså ikke at slås om, hvis skyld og ansvar det er, at så mange knækker undervejs. Hvis et menneske har behov for behandling, er det fuldstændig uvæsentligt, hvorfor vedkommende er blevet syg. Folk skal have den nødvendige behandling; det er både i virksomhedernes, samfundets og den enkeltes interesse. Det væsentlige er at sætte ind tidligt, så folk kan vende tilbage til hverdagen og jobbet, inden de psykiske problemer vokser sig for store, siger Psykologforeningens formand, Eva Secher Mathiasen.

Hun anerkender, at arbejdsgiverne ikke skal betale for at kurere folks personlige problemer. Men netop fordi psykiske og fysiske sygdomme ikke er ligestillet, giver det problemer, når regningen skal betales.

- Hvis folk brækker benet, er det muligt, at vi diskuterer, om det er en arbejdsskade. Men vi overvejer jo ikke, hvem der skal betale for, at de kommer på skadestuen. Hvis de får influenza, kan de både være blevet smittet i kantine eller i ungerens børnehaven. De går gratis til lægen uanset hvad. Men når folk går psykisk ned, så skændes vi om, hvem der skal have regningen for behandlingen hos en psykolog, siger Eva Secher Mathiasen.

Når krisen skaber usikkerhed blandt medarbejdere, er det et vilkår, som vi må lære at leve med. Så langt er psykologerne enige med arbejdsgiverne. Men Eva Secher Mathiasen peger på, at det også et vilkår, når flere og flere er psykisk sårbare. Og det er et vilkår, arbejdsgiverne må forholde sig til:

- Det er også et vilkår for virksomheden, når folks måde at håndtere verden på forandrer sig. Det er de medarbejdere, de får, og så må virksomhederne blive dygtigere til at lede og udvikle de medarbejdere. ■

Når så mange mennesker bokser med psykiske lidelser, er det ligegyldigt at bruge tid på at placere ansvar og skyld

bs

Dorthe Birkmose:

✦ **Når gode mennesker handler ondt.**

Der findes ikke onde mennesker, men der findes onde handlinger. Da vi mennesker er sociale og livet er kompliceret, så sker det, at vi gør andre mennesker ondt. Det kan ske i afmagt og også, når vi passer på andre. Vi kan handle ondt ud fra gode intentioner. Ondskab og forræelse er tabuiseret, men det er nødvendigt tale åbent om de onde handlinger, der kan ske i arbejdet med mennesker, som har behov for hjælp. Ellers kan vi ikke gøre noget ved det.

Syddansk Universitetsforlag, 2013, 234 sider, 299 kr.

Elizabeth Verdick; Elizabeth Reeve:

✦ **En overlevelsesguide for børn med autismspektrumforstyrrelser.**

Henvender sig direkte til børn med autisme og lignende diagnoser. Det er en værktøjskasse med gode råd om kommunikation, venskaber, skole, motion samt om at håndtere sine følelser og sin adfærd. Børn med autismspektrumforstyrrelser har svært ved at forstå sociale koder i kultur og sprog samt at interagere socialt med andre. Til gengæld har de andre ressourcer, fx er de ofte bedre til at koncentrere sig end mange andre.

Frydenlund, 2013, 239 sider, 269 kr.

Jacob de Lichtenberg:

✦ **Datingens psykologi.**

50 års psykologisk forskning sammenbragt som hjælp til mænd, der ønsker at blive bedre til at date og få succes med kvinder. Bogen tager udgangspunkt i de metoder, som har vist sig at være mest effektive. Kombineret med historier, psykologiske værktøjer, baggrundsteori og masser af praktiske eksempler kan mænd gøre forførelsen, dates og kærligheden bedre for både kvinden og dem selv.

PurePaperPress, 2013, 335 sider, 299 kr.

Pernille Solveig Strøbæk (ansv. red.):

✦ **Stress i arbejdslivet.**

Tidsskriftet Psykologisk Set nr. 91 sætter fokus på stress og dets betydning for vores arbejdsliv og trivsel. I seks artikler bliver begrebet stress og dets indvirkning på krop, psyke og generelle velbefindende belyst. Forfatterne er Bobby Zachariae, Thomas Milsted, Finn Janning, Mikael Rasmussen, Jeanette Bonnichsen og Pernille Rasmussen.

Frydenlund, 2013, 48 sider, 95 kr.

Jesper Juul:

✦ **Aggression – en naturlig del af livet.**

Om hvad der sker, når vi undertrykker de naturlige følelser, hvor vigtigt det er at indrømme dem, og hvordan vi kan møde dem hos andre og i os selv. Desuden hvordan vi kan støtte børn og unge, så aggressionen ikke udvikler sig til en ond spiral, hvor aggression bare medfører mere aggression og vold. Børn og unge har brug for vores vilje til at forstå, hvad der rører sig i dem. De har behov for voksne med en konstruktiv tilgang til aggression som en naturlig del af det at være menneske.

Akademisk Forlag, 2013, 160 sider, 250 kr.

Maria Farm:

✦ **Sorgbogen.**

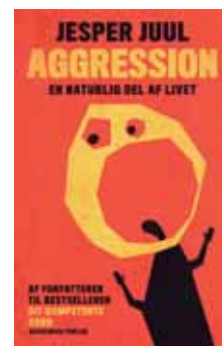
Hvert år mister omkring 2000 børn her i landet en forælder. Bogen er tænkt som en hjælp til dem, der har brug for at bearbejde deres sorg og komme videre i livet. Forfatteren har med sin baggrund som krisepsykolog grebet opgaven an med respekt og empati. Hun beskriver, hvad der sker med os, når en, der står os nær, dør: chokket, magtesløsheden, vreden osv., men også hvordan man lærer sig selv at håndtere minder, andres reaktioner og langsomt kan lære at leve med sorgen.

ABC Forlag, 2013, 125 sider, 200 kr. indb.

NYE BØGER

præsenterer de nye bogudgivelser primært inden for det psykologiske område. Det redaktionelle princip er at søge inspiration til omtalen fx i forlagenes pressemeddelelser. En omtale er en omtale – ikke redaktionens anbefaling af bogen.

Prisangivelserne er vejledende.

SELV-oppusteligt, tak!

Et oppusteligt engangsbækken står klar til at afløse det klassiske metalbækken fra 1850. Bækkenet pustes op med en pumpe, har sugeindlæg og en chip, der indsamler data om sundhedstilstanden. En smart nyskabelse, som oven i købet skulle være en langt billigere løsning end det klassiske, der kræver mere personalehåndtering og rengøring.

Det var en af de gode nyheder på en konference om fremtidens ældrepleje i oktober, hvor jeg selv holdt foredrag om fremtidens unge, vilde ældre. Ældre, der har helt andre krav og forventninger til et liv for fuld skrue end tidligere generationer. De både kan og vil *selv*.

De ældre, der er på vej, er ikke, hvad ældre har været. De er ikke nedslidte af hårdt fysisk arbejde eller ydmyge på samme måde som tidligere ældre. De er fra en tid med velstandsstigning, muligheder, normbrud og et væld af offentlige sundhedsydelser. Vant til at vælge og vrage i deres liv, skifte job, bolig, partner og livsstil, og hvorfor skulle de pludselig holde op med at være individualister eller *sig selv*, bare fordi de bliver gamle.

Faktisk vil de slet ikke sættes i bås som "ældre" og have tildelt en standardydelse fra kommunen, men klare sig selv med hjælp af alskens ny teknologi.

Perspektiverne inden for sundheds-

teknologi, aldringsforskning og lægevidenskaben i øvrigt er lovende – en dåbsattest med mange år på bagen behøver ikke være en hindring for et fedt, selvrealiserende liv selv i oldingefasen.

Duften af mine kære

En del kommuner har allerede sluppet robotstøvsugere løs. Det har rejst kritik, for nutidens ældre er ikke lige med ét gearret til al den smarte nye teknologi. Det vil ændre sig med fremtidens unge, vilde ældre, og det *skal* også ændre sig. Vi bliver flere og flere ældre, og vi har ikke født tilstrækkeligt med børn til at tage over på arbejdsmarkedet og finansiere vores velfærdssamfund. Derfor bliver der pres på budgetterne og mangel på "varme hænder". Der vil blive investeret massivt i sundhedsteknologi i de kommende år.

Og robotterne står i kø for at servicere os i fremtiden! For nylig besøgte jeg en udstilling med nyt isenkram til ældre og handicappede, og det er jo til at blive i godt humør af. En seng, du med et tryk på en knap næsten katapultagtigt kan omdanne til en lænestol/kørestol, gardiner, du kan beordre til at rulle til og fra, og omstillelige toiletter, der klarer de mest intime funktioner helt privat. Helt perfekt bliver det, når der engang er udviklet en butlerrobot, som klarer alt fra rengøring, madlavning, på-

klædningshjælp og til at bringe dig et glas godt rødvin.

Bliver vi så ikke ensomme, når vores robotbutler har afløst kommunens varme hænder? Overhovedet ikke, hvis vi altså har levet et udadventt liv med familie og relationer. Også her er teknologien en ven. Når jeg bliver olding, regner jeg med at holde selskab, så ofte jeg lyster, og læse godnathistorie for mine børnebørn. Med min gulv-til-loft-fladskærm og en teknologi, der gør, at jeg kan dufte og mærke mine kære på distancen, vil jeg sikkert være mindre ensom end mange af nutidens ældre. Et endnu mere veludbygget Facebook skal nok holde mig fuldt beskæftiget med større udsyn end landsbyens gadespejl.

Håbløs optimist? Måske, men jeg tror fortsat, at fremtidens ældre vil være mere individualistiske, forventningsfulde og krævende i forhold til et fedt oldingeliv. Længst muligt i eget liv, tak, og stik mig den teknologi, der skal til. Teknologi, jeg selv kan håndtere, og som gør mig uafhængig af andres vagtplaner eller nåde. Lad os heppe for, at det nye smarte bækken bliver *selvoppusteligt* i en fremtidig version! ■

Anne-Marie Dahl, *cand.scient.pol.*
Fremtidforsker, FUTURIA

KLUMMEN (LAT. COLUMNA)

Psykolog Nyts klummetekster skrives på skift af seks personer, som har fået frie hænder til at ytre sig om tendenser i det moderne liv og samfund. Skribenterne repræsenterer vidt forskellige fagområder – og opgaven lyder ikke på at skrive om psykologi.

Venskab med **ARHUACO-INDIANERNE**

De colombianske indianeres budskab til os er, at vi skal lade deres skjulesteder være i fred og fordragelighed. En dansk psykologiprofessor har fulgt dem i deres landsbyer gennem årtier.

Det har været en enestående gave i mit liv at have fulgt en række etniske minoriteter gennem 40 år. Arhuaco-indianerne er nok dem, jeg kender bedst. Jeg har besøgt dem i alt 18 gange, for det meste sammen med indianernes sagfører, Guillermo Padilla. Hver gang er vi vendt til de samme landsbyer og har besøgt de samme familier for på den måde at følge dem i deres overlevelse.

For nylig vendte jeg tilbage den isolerede landsby Seinemin. Sidst vi var her, rejste vi med henholdsvis vores samlever og ægtefælle, Kirsten og Beatrice. Og denne gang kom indianerne til mig og spurgte som noget af det første: "Hvordan har Kirsten det?" Jeg måtte svare dem med, at vi havde haft nogle problemer indbyrdes og derfor ikke boede sammen mere. Det forstod indianerne ikke. De var vokset op i Seinemin med familie og venner, der altid havde boet der. De levede sammen, uanset om der var problemer eller ej.

Indianerne samlede sig i en lille gruppe. Jeg taler kun lidt af deres eget sprog, men jeg kunne forstå, at de diskuterede, hvordan de skulle forstå mit svar.

De gik så hen til Guillermo og spurgte, hvordan hans ægtefælle, Beatrice, havde det. Guillermo måtte give dem det samme svar, som jeg havde afleveret: "Desværre, Beatrice og jeg har også haft nogle problemer. Derfor bor vi heller ikke sammen mere." Indianerne vendte sig imod hinanden, og jeg kunne forstå, at de efter et stykke tid sagde "Vi spørger om noget andet."

Men dagen efter var der alligevel en af indianerne, der kom op ved siden af mig, da jeg gik mod den næste lille landsby og spurgte mig: "Vil det sige, at nu bor Guillermo og dig sammen." Og da jeg svarede benægtende, sagde han: "Mærkeligt, at man hos jer ikke bor sammen." >

TRE TV-PROGRAMMER

Peter Elsass har fulgt en gruppe indianere i Colombia igennem 40 år. For nylig er han vendt tilbage og har opsøgt de indianere, han har kendt gennem alle årene, for at se, hvordan det er gået dem. Flere af familierne er blevet brutalt myrdet af udefra kommende bevæbnede grupper.

Den 25. november 2013 og de følgende to mandage viser DR2 hans tre dokumentarfilm om sit arbejde.

> En modkultur

I alt lever der ca. 8.000 Arhuaco-indianere i Sierra Nevada-bjergene i den nordlige del af Colombia. Her skjuler de sig fra de fremmede og lever i ensomhed.

Størstedelen af deres land er utilgængelige ufrugtbare bjergområder, der ligger så højt oppe, at de er umulige at bruge som landbrugsjord. Indianerne er altid på vandring. Man ser familier vandre gennem regn og blæst på stejle bjergstier og bære tunge byrder af markafgrøder, brændsel, småbørn, sukkerplader, kaffebønner etc.

Deres vandring er en raffineret tilpasning til den jord, de er blevet tvunget op i af de hvide kolonisatorer. Under spaniernes erobring blev indianerne tvunget til at forlade de frugtbare jorder i dalene og flygte op i bjergene. Arkæologiske udgravninger viser, at indianerne tidligere dyrkede majs på små terrasser med kunstige vandingsystemer. Men i dag er majsens blevet skiftet ud med andre afgrøder – bananer, bønner og sukkerrør. For at overleve på den gule jord har de måttet udvide deres aktionsradius både horisontalt og vertikalt.

Arhuaco-indianerne har flere gange modtaget udenlandsk bistand for at få forbedret deres landbrug og gøre det mere intensivt. Indianerne har ganske vist taget imod denne hjælp, men har i praksis ikke vist oprigtig interesse i at omlægge dyrkningsmåder. Den ekstensive struktur er en overlevelsesstrategi, en måde at vise på, at de har brug for meget jord.

Indianerne udtaler, at "jorden er deres mor", og at de ikke tager mere fra jorden, end de kan give igen. Det har de hvide aldrig forstået; de har tolket indianernes ekstensive dyrkning som et tegn på, at de ikke forstod sig på landbrug og har brugt det som en undskyldning for at tage jorden fra indianerne.

En af deres vigtigste overlevelsesmekanismer består i at afvise

fremmede. I min dagbog fra et af mine første ophold hos Arhuaco-indianerne skrev jeg:

"Jeg er vendt tilbage til Arhuaco-indianerne i den afsidesliggende landsby, Sogrome. Det var her, jeg opholdt mig længst, da jeg første gang besøgte indianerne. Nogle af dem lærte jeg så godt at kende, at jeg troede, vi var blevet venner. Men da jeg kom tilbage nogle år efter og næsten kom springende ind i landsbyen af forventningsfuld glæde, var der ingen, der kunne genkende mig. Min bedste ven sagde endda, at der kom så mange turister igennem byen, at det var umuligt at skelne den ene fra den anden.

Jeg satte mig slukøret for mig selv, og efter et par timer gik jeg hen til en familie og forsøgte at gå lidt til hånd med at rense majs. En af dem spurgte henkastet, om jeg stadig arbejdede på Rigshospitalet i Danmark, og om hvor mange penge min nye rygsæk havde kostet. De huskede mig udmærket godt. Men hos Arhuaco-indianerne kommer man ikke springende ind i deres landsby og bringer deres dagligdag ud af balance ved at råbe: "Goddav, goddav, hvor er det længe siden" og "Hvordan går det?"

Trikster-rollen

På bedste gavtyvemaner har Arhuacoerne formået at tilpasse sig. Fx bærer mange af indianerne en snor om halsen. De har hørt missionærerne fortælle, at selvmordere ikke kan blive begravet i indviet jord. Indianerne siger, at hvis de kommer i himlen, når de dør, og det viser sig at være et dårligt sted at være, kan de jo altid slippe ud igen ved at vise snoren frem og sige, at de har hængt sig.

Indianerne er pragmatisk indstillede. De ved, at de ikke kan undgå en eller anden form for kontakt med storsamfundet. Deres holdning er, at 'Det er nødvendigt at være i den verden, hvori vi lever, uden at være af den, uden at tilhøre den.'

Den holdning finder man blandt mange af indianerne i Sydamerika. Og breder man betydningen om den gode ensomhed ud til også at omfattet kunstnerisk og kulturel virksomhed, finder man mange lighedspunkter ikke blot med Christiania og andre alternative minisamfund, men i alle aktiviteter, som modstiller sig storsamfundet ved at leve i skjul.

'At leve i verden uden at være en del af den' kræver en helt særlig kontaktform. Mange indianere er derfor blevet som trikstere, der driller og provokerer den fremmede, der kommer for at hilse på.

Darwin beskrev, at han ved ankomsten til Ildlandet i 1832 blev mødt af indianere som efterlignede ham ved at forsøge at gå på samme måde som ham og tale højt og kommanderende, sådan som de havde set hans soldater gøre. Efter nogle dage kunne Darwin ikke holde det ud, han troede, at indianerne gjorde grin med ham, og rejste videre.

For nylig vente jeg tilbage til den isolerede landsby Seinemin og havde et kamera med til dem. Jeg havde tidligere lavet film om dem, men formålet var denne gang at lære dem at bruge et kamera, således at de selv kunne lave deres egen film.

Jeg viste dem, hvordan kameraet fungerede og rådede dem til at bruge det stativ, jeg havde med til dem. De valgte, at den første optagelse skulle være af det bål, de om morgenen samlede sig om. De stillede kameraet på stativet og lod det optage i næsten fem minutter, mens de sad i en rundkreds og kiggede ind i linsen.

Næste dag gentog de scenen. Stillede kameraet op på stativ og lod det optage i fem minutter. Og på tredje dagen: igen den samme gruppe mennesker om det samme bål. På fjerdedagen brød jeg ind og rådede dem til ikke at bruge så mange optagelser på den samme scene dag efter dag. De havde mulighed for i alt at filme i 90 minutter, og de kunne jo filme så meget andet interessant, der skete, som fx når guerillaen bevægede sig rundt i området.

Men de svarede, at bålet om morgenen var det vigtigste at filme – ”for sådan er vores liv jo.” De ønskede ikke at omtale, at flere af dem var blevet dræbt af bevæbnede grupper, der levede af kidnapninger og narkosmugling.

Da jeg kom tilbage efter et år, fik jeg overdraget harddisken fra kameraet med alle deres optagelser på. De fleste var af indianerne, der sad omkring bålet om morgenen. Lyset var utrolig smukt med solen, der stod op over bålet, mens indianerne småsludrede og spiste lidt inden dagen rigtig kom i gang.

I alt var der 22 af sådanne optagelser af bål og indianere. Sådan ønskede de at præsentere sig selv uden fokus på vold og undertrykkelse. Deres budskab til os er, at vi skal lade deres skjulesteder være i fred og fordragelighed. ■

*Peter Elsass, professor i klinisk psykologi
Københavns Universitet*

Equus – fordi et afregningssystem ikke behøver være indviklet

Internetbaseret

Equus er et internetbaseret afregningssystem, du altid har ved hånden, uanset hvor du er. Du slipper for installation og sikkerhedskopiering – vi sikrer, at dine data altid er der!

Brugervenligt

Equus er enkelt og brugervenligt. Det er skabt til dig, for at du kan koncentrere dig om dit arbejde, mens det tekniske kører i baggrunden.

Support

Vi yder fuld support, både telefonisk og via mail – det hele uden yderligere betaling!

Afprøv Equus gratis i 3 uger

- Gratis konvertering af patientdata
- Godkendt af MedCom
- Kan anvendes fra Windows og Mac, samt på Ipad og andre tablets.

Introduktion

Afprøv Equus gratis og uforpligtende – tilmeld dig på www.mibit.dk. Vi giver også en personlig og grundig telefonisk introduktion, gratis.

Kontakt os på telefon **62 24 17 34** eller på info@mibit.dk

Over 7 års erfaring med internetbaseret it-system til psykologer

MIBIT ApS leverer software til sundhedssektoren, både praksissektoren, sygehuse og regionerne. Vores filosofi er ligetil: systemerne skal være brugervenlige og supporten skal være i top.

MIBIT ApS

Toldbodvej 13 A, 1. sal
5700 Svendborg

Telefon 62 24 17 34
info@mibit.dk

www.mibit.dk

INGEN
JOB-
GARANTI

PH.D.-GRAD

Det traditionelle arbejdsmarked for psykologer med en ph.d.-grad er ved at være mættet. Derfor er det oplagt at tænke i nye beskæftigelsesveje.

Siden Psykologkampagnen blev søsat for et år siden, er der i Dansk Psykolog Forening blevet arbejdet intenst på, at psykologer udvider forståelsen af deres faglighed og tænker mere nuanceret om mulige arbejdsområder.

Psykologer med en ph.d.-grad er ingen undtagelse. Det kan være en brat opvågning, at finde ud af, at der uddannes flere ph.d'ere, end der efterspørges, og at arbejdsmarkedet er ved at være mættet, når man efter tre års intens forskning står klar til at påtage sig nye udfordringer på arbejdsmarkedet.

For at medvirke til en lettere overgang fra universitetet til arbejdsmarkedet har vi derfor stillet skarpt på, hvordan beskæftigelsesmulighederne ser ud for psykologer med en ph.d.-grad. I den forbindelse har vi gennemført en mindre kvalitativ undersøgelse.

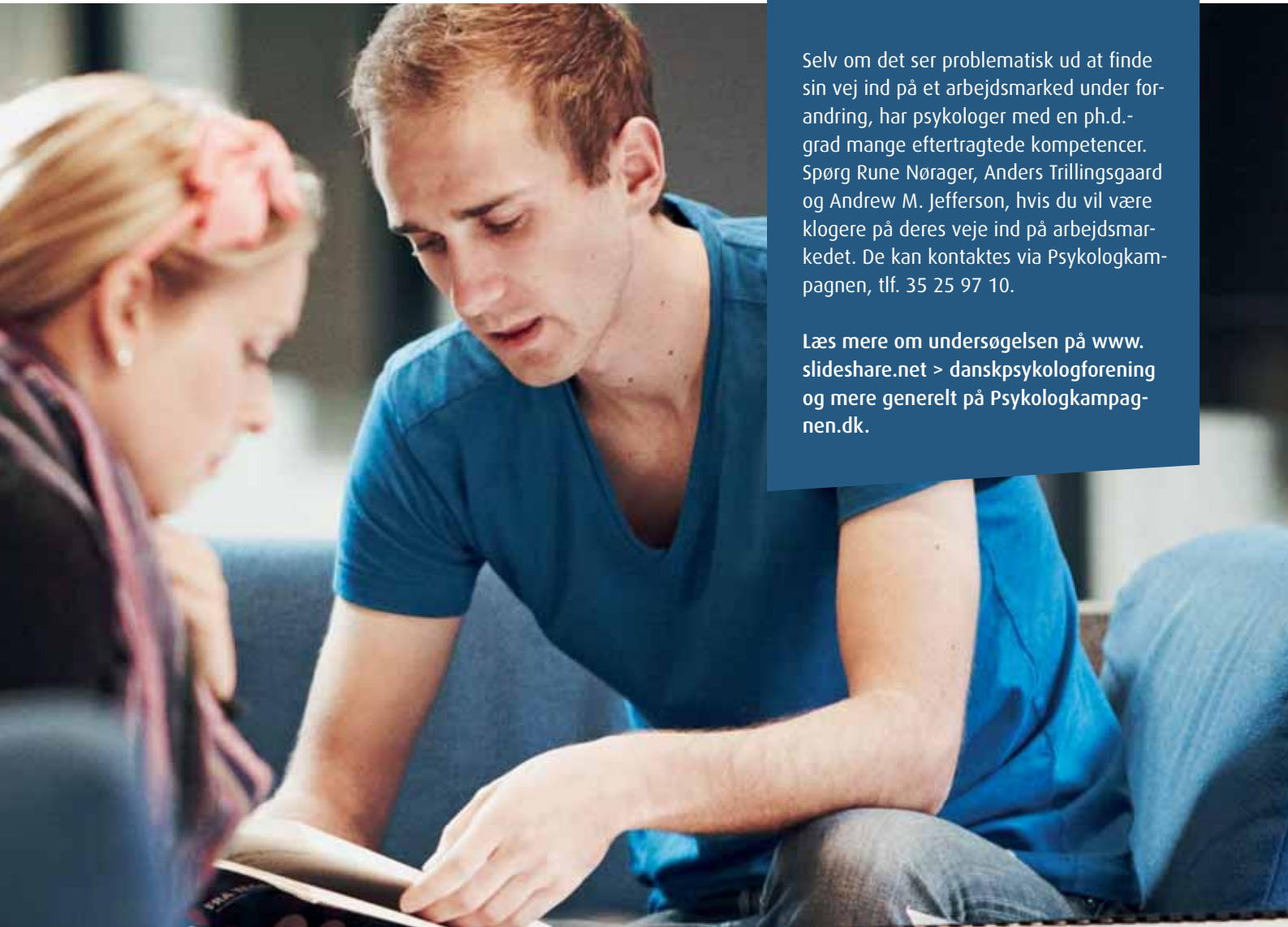
Til undersøgelsen blev der udvalgt 19 psykologer med en ph.d.-grad. De har blandt andet svaret på, hvordan deres vej til arbejdsmarkedet har været, hvad de gjorde i studietiden for at forbedre mulighederne for beskæftigelse og hvilke råd de vil give til nuvæ-

rende ph.d.-studerende. I en tid, hvor universiteterne indskrives 2400 nye ph.d.-studerende årligt – en stigning på hele 60 procent siden 2006 – er det en helt ny virkelighed at få fodfæste på arbejdsmarkedet i. En ph.d.-grad er ikke længere en sikker adgangsbillet til beskæftigelse. For at bygge bro til arbejdsmarkedet er det nødvendigt at være praksisorienteret og proaktiv.

Nysgerrig på praksis

- Vær nysgerrig på praksis. Sådan lyder opfordringen fra Rune Nørager, der er psykolog med en ph.d.-grad og ejer virksomheden Designpsykologi samt er ekstern lektor på IT-Universitetet. Han mener, at det er vigtigt at være orienteret mod praksis allerede i studietiden:

- Hvis man i sit arbejde kan prøve at tænke over, hvad det, man laver nu, kan ændre i praksis, og hvis man forpligter sig på en meget lavpraktisk tilgang, så har man en god rettesnor for, hvordan man kan bidrage til andres praksis. Man skal altså søge at gøre sit

MULIGHED FOR KONTAKT

Selv om det ser problematisk ud at finde sin vej ind på et arbejdsmarked under forandring, har psykologer med en ph.d.-grad mange eftertragtede kompetencer. Spørg Rune Nørager, Anders Trillingsgaard og Andrew M. Jefferson, hvis du vil være klogere på deres veje ind på arbejdsmarkedet. De kan kontaktes via Psykologkampagnen, tlf. 35 25 97 10.

Læs mere om undersøgelsen på www.slideshare.net > [danskpsykologforening](http://danskpsykologforening.dk) og mere generelt på Psykologkampagnen.dk.

arbejde relevant for flere mennesker og andre faggrupper. Det er humlen til at kunne netværke. Jeg er blevet udfordret af praktikerne til at udtænke eksempler.

Anders Trillingsgaard er enig i, at der er behov for at være rettet mod praksis. Han er også psykolog med en ph.d.-grad samt partner i Udviklingskonsulenterne A/S:

- Det er vigtigt, at stille sig selv et forskningsspørgsmål, der også er interessant for praktikere, og undervejs også tænke over, hvordan man kan lave sin erkendelse og teori om til værktøjer og metoder.”

Proaktiv og netværksorienteret

Rune Nørager fremhæver, hvor vigtigt det er at være proaktiv og netværksorienteret, når døren til arbejdsmarkedet skal sparkes ind. Han kontaktede Forskningscenter Risø om en sommerpraktik, men fik afslag, da der ikke var etableret praksis for at have samfundsvidenskabelige studerende. Rune Nørager sagde, at det ikke kunne

passe, og fik så at vide, at han kunne kontakte Center for Systemanalyse. Her var ingen job, ingen løn, men de havde et tomt skrivebord.

- Det gav kontakter og syn for andre måder at arbejde med feltet på, derudover henviste de mig til ny, spændende litteratur.

Også Andrew M. Jefferson, der er psykolog, ph.d. og seniorforsker ved DIGNITY, Dansk Institut Mod Tortur, fremhæver nødvendigheden af at være proaktiv og dyrke netværk:

- Deltag i små konferencer i stedet for kæmpe konferencer. Jeg tog med til en konference i Sverige om kriminologi allerede i kandidatiden. Det har haft stor betydning for min faglige udvikling. De var konstruktive og venligt indstillede og ville gerne lære fra sig. ■

*Mikkel Hesselbæk Andreasen & Amanda Kusk Kjærsgaard
Psykologkampagnen*

Åbner

de knyttede hænder

Arbejdet som tillidsrepræsentant kan være en ensom affære. Netværksdannelse stod derfor centralt på tillidsrepræsentanternes årsmøde sidst i oktober – med indlagte lege som øjenåbnere.

Tillidsrepræsentanter og psykologer har mange opgaver til fælles. En af dem er at bringe mennesker til fælles forståelse. Er man så både psykolog af profession og tillidsrepræsentant af hverv, påtager man sig let det fulde ansvar for, at fx arbejdsmiljøet på ens arbejdsplads er i top. Det ligger lige til højrebænet, når nu psykologer kan og tillidsrepræsentanter skal.

- Man skal afveje sit ansvar, og man kan ikke gøre det alene. Arbejdet som tillidsrepræsentant (TR) kan, som psykologarbejdet i øvrigt, være et ensomt ståsted, og solid forankring i netværk er derfor afgørende vigtigt.

Det var en af flere konklusioner blandt deltagerne på Dansk Psykolog Forenings TR-årsmøde 23.-24. oktober 2013, hvor netop netværk og konflikthåndtering var mødets agenda.

Der var også stor tak til tillidsrepræsentanterne fra fungerende formand (og tillidsrepræsentant), Rie Rasmussen. Hun ”hilste” fra foreningens knap 10.000 kandidater og studerende, der, som hun sagde, ikke kunne være til stede ved årsmødet:

- Tak til jer, som faktisk er vores overenskomst, vores løn og arbejdsforhold. I har en viden, som vi ikke har som politikere, og I holder os opdateret om mange forhold, som vi ikke har fingeren på pulsen for. I betyder meget for foreningen – også langt ud over den betydning, I har på jeres egne arbejdspladser.

>

> Gå, stå eller slå

Man skulle ikke tro, at man kunne lære 48 tillidsrepræsentanter og psykologer noget nyt om relationer og konflikter, men så meget desto større virkede behovet for at dele erfaringerne. Første mødeseance blev brugt i netværksklynger og netværkshjul, mens en række øvelser fungerede som fysisk udmøntning af, hvor deltagerne typisk ville placere sig i en konflikt og ikke mindst håndtere den.

Og her blev det under stor entusiasme og morskab klart, at selv en baggrund som psykolog og tillidsrepræsentant ikke nødvendigvis gør én til verdensmester i konflikthåndtering.

- Er det dig, der griber konflikterne, eller griber konflikterne dig? Bryder du dig ikke om konflikter eller tænder du på dem? Sådan spurgte Dorte Holmberg, faglig leder på Center for Konfliktløsning, og bad deltagerne stille sig i polære positioner under overskrifterne "Gå", "Slå" eller "Stå". Umiddelbart var det ikke rart hverken at ville forlade eller slå sig ud af en konflikt, og således placeret skulle psykologerne da også blive klogere på egne reaktionsmønstre og fortælle hinanden, hvad der havde fået dem til at stille sig netop der – og hvad de kunne have brug for at styrke i deres rolle som TR.

Herefter skulle psykologerne sætte sig to og to overfor hinanden, den ene med knyttet hånd, mens den anden havde til opgave at få den knyttede hånd åbnet. En del gik korporligt til værks og vrikkede fingrene fra hinanden, mens andre nåede målet ved argumenternes eller overtalelsens kraft. Der blev grinet meget undervejs og også efterfølgende, da deltagerne gjorde rede for deres metodevalg.

Dorte Holmberg gennemløb konflikttrappens for psykologer nok så velkendte trin lige fra de første uoverensstemmelser, over det røde felt og til den åbne fjendtlighed og polarisering. Pointen var endnu en gang at konkretisere budskabet ved, at deltagerne skulle placere sig fysisk på et trin, de før havde været på, og derefter forklare sidemanden, hvordan de som tillidsrepræsentant kunne have hjulpet de konfliktramte ned igen ved at finde dimensionerne og tyngdepunktet i konflikten og bringe parterne fra "afgrund til fælles grund" ved forhandling, argumentation eller åben dialog.

Målet var at bevidstgøre tillidsrepræsentanterne om deres rolle i at flytte sig fra at være lus mellem negle til at være "agenter i udviklingen af et konfliktintelligent arbejdsmiljø", hvor godt arbejdsmiljø og sund bundlinje fungerer side om side.

Give eller få

Opvarmningen til konflikthåndteringen blev leveret af Berit Weise, konsulentvirksomheden PS4 A/S, der tvistede netværksbegrebet til det såkaldte *netweaving*, en tæt, sammensat og vedholdende pleje af relationer, hvor det er lige så vigtigt at give som at få. Deltagerne startede med at vende erfaringer med naboen ved bordet og endte i såkaldte netværkshjul, hvor seks deltagere i en yderkreds skulle stille sig til rådighed for spørgsmål fra seks delta-

ER DU MED I ET NETVÆRK?

Der findes i Psykologforeningen p.t. otte TR-netværk i forskellige regioner og kommuner, der mødes tre-fire gange årligt. Her udveksler man erfaringer om emner som lønforhandling, sygefraværspolitik, ny folkeskolelov mv. Foreningen hjælper gerne med at etablere flere netværk og støtter netværksgrupperne med forplejning, lokaler og transport.

gere i yderkredsen. Hjulet blev drejet ved at rykke yderkredsen en plads til højre med korte intervaller, og fire netværkshjul med 48 mennesker drejede i en halv time, så det kunne høres langt uden for kursusbygningen.

- En god netweaver er 100 procent til stede, skal kunne lytte, spørge og have en god karakter. Formålet skal i lige så høj grad være at give som at få, og det er vigtigt, at man er sig selv, mærker sine værdier, efterstræber at være den bedste udgave af sig selv og har fokus på, hvad man kan hjælpe den anden med, sagde Berit Weise.

Det kan lyde som store krav til kollegiale netværk, men netweaving vækker genklang hos Inge-Marie Bek, der blev valgt som TR-suppleant i juli måned.

- Mine værdier er faktisk, at jeg tror på at møde hinanden, og ikke altid som "noget for noget" eller i en klub, hvor man kun hjælper hinanden. I Danmark taler vi ikke med hinanden i bussen, som man gør alle mulige andre steder, og det er ellers den lim, der binder et samfund sammen.

Som tillidsrepræsentant for 12 psykologer fordelt i en børneinstitution, jobcentre og PPR i Varde har Inge-Marie Bek stået for flere lønforhandlinger og føler sig godt uddannet af konsulenterne i foreningen.

- De lytter. Det var vigtigt for mig som ny. Men det er også vigtigt, at vi tillidsrepræsentanter er godt uddannet. Jeg synes, at det er superspændende at forhandle. Det går rigtig fint, og selv om den, man forhandler for, måske bare vil have jobbet, så synes jeg jo, at det er vigtigt at forhandle et tillæg hjem.

Inge-Marie Bek er glad for at være med i det lokale samarbejdsudvalg og føler, at TR-arbejdet giver hende nogle udviklingsmuligheder. Hun har ikke selv været viklet ind i konflikthåndtering og tilskriver det en god leder.

- Jeg gør det selvfølgelig for mine kollegers skyld, men det giver mig også meget personligt. Jeg kan godt se, at det kan være svært at skabe et tillidsfuldt forhold, hvis ledelsen er problematisk. Derfor er det også godt, at man som tillidsrepræsentant er beskyttet i ansættelsen. ■

Nana Lykke, webredaktør

Spar op og spar skat

- Betal ekstra til din pension og udnyt skattefradraget i år. Pengene skal være overført til pensionskassens konto senest 30. december, som er årets sidste bankdag.
- Log ind på Min pension og regn på fordelene: www.mppension.dk/minmppension

Den teoretiske ORIENTERING

På hvilket teoretisk grundlag arbejder psykologerne? Der er store bevægelser over årene, fortæller denne anden artikel i serien om de danske psykologer som psykoterapeuter.

Psykoterapeuternes teoretiske forankring og terapeutiske orientering er i fokus i denne anden artikel i serien om danske psykologer som psykoterapeuter – en afrapportering af data indsamlet med ”Development of Psychotherapists’ Common Core Questionnaire” (DPCCQ) i perioden 2009-2010.

Denne gang ser vi på, 1) hvor stor indflydelse de forskellige terapeutiske retninger har på danske psykologers terapeutiske praksis, 2) hvilken udvikling i terapeutisk orientering der i Danmark har fundet sted de senere årtier, og 3) hvor vigtigt tilhængere af forskellige skoler vurderer at det er for deres klienter at indfri en række terapeutiske mål.

Dele af denne artikel baserer sig på Jacobsen, Nielsen og Orlinsky (2012), hvor vi præsenterer dataindsamlingen, samplet og resultaterne mere indgående, samt diskuterer undersøgelsens repræsentativitet. [1]

Teoretisk orientering

DPCCQ spørger til terapeutisk orientering på følgende måde: ”I hvor høj grad følger din nuværende terapeutiske praksis en el-

ler flere af følgende teoretiske retninger?” Dette spørgsmål gentages senere, idet der denne gang spørges til ”I hvor høj grad følger dit terapeutiske arbejde disse teoretiske retninger, da du startede som psykoterapeut?”.

Til begge spørgsmål bliver man på en sekspunkts Likert-skala bedt om at angive,

i hvor høj grad ens terapeutiske praksis er 1) psykoanalytisk/psykodynamisk; 2) adfærdsterapeutisk; 3) kognitiv; 4) humanistisk/eksistentialistisk; 5) systemisk og 6) influeret af andre retninger – ved at give en score mellem 0 (= slet ikke) og 5 (i meget høj grad) for hver teoretisk retning. På denne måde er det muligt for hver enkelt tera-

ILLUSTRATION: COLOURBOX

NOTE

[1] Bemærk, at de angivne værdier ikke er de samme som i Jacobsen, Nielsen og Orlinsky (2012, s. 172 nederst i tabel 1). Her var der oplyst forkerte værdier for, hvor mange der har en fremtrædende kognitiv og humanistisk/eksistentiel orientering.

ARTIKELSERIE

Denne artikel er nr. 2 i en lille serie om danske psykologers arbejde som psykoterapeuter. Den første, "Hvem er de danske psykoterapeuter", blev bragt i Psykolog Nyt 18, 2013.

peut at angive indflydelse fra flere forskellige teoretiske/terapeutiske retninger.

Den samlede score for de forskellige orienteringers indflydelse på de 350 psykoterapeuter, som indgår i denne undersøgelse, viser, at den psykoanalytiske/psykodynamiske tilgang er mest fremtrædende med en gennemsnitsværdi på 3,13. Denne værdi er signifikant større end scoren for de øvrige orienteringer, der har følgende gennemsnitsværdier: kognitiv=2,40; humanistisk/eksistentiel=2,06; systemisk=1,47; adfærdsterapeutisk=1,42.

Den teoretiske orientering kan alternativt opgøres ved at se på, hvor mange terapeuter der er stærk identificeret med en given retning, defineret ved en score på 4 eller 5 på ovennævnte Likert-skala. Således opgjort har 189 terapeuter en fremtrædende psykoanalytiske/psykodynamiske tilgang, mens 41 har en fremtrædende adfærdsterapeutisk tilgang, 93 en fremtrædende kognitiv tilgang, 79 en humanistisk tilgang, og 43 har en fremtrædende systemisk tilgang.

At det samlede antal terapeuter med en fremtrædende tilgang overstiger antallet af deltagere i undersøgelsen, skyldes, at man godt kan have mere end én foretrukken tilgang. [1]

Ovenstående fund viser at den psykodynamiske referenceramme er langt den mest udbredte blandt de danske psykoterapeutisk arbejdende psykologer, som ind-

går i vores undersøgelse. Vi kan naturligvis ikke med sikkerhed vide, om denne fordeling er repræsentativ for hele standen. Vi henviser til diskussionen af repræsentativitet i denne series første artikel (Psykolog Nyt 18, 2013).

Udvikling i teoretisk orientering

En nærmere analyse af vores data viser en klar historisk udvikling i terapeuternes orientering.

Sammenligner vi med et andet sample indsamlet med samme spørgeskema i 1995-96, ses et fald i andelen af terapeuter med en fremtrædende psykoanalytisk orientering fra 80 % i midthalvfemserne til 53 % i 2009-10, et fald i humanistisk/eksistentiel orientering fra 32 % til 23 %, og et fald blandt systemiske terapeuter fra 19 % til 12 %. I samme periode er andelen af kognitive orienterede terapeuter tredoblet fra kun 9 % til nu 27 %, mens forekomsten af psykologer med en fremtrædende adfærdsterapeutisk profil er firedoblet fra små 3 % til 12 %.

Samme udviklingstendens findes ved

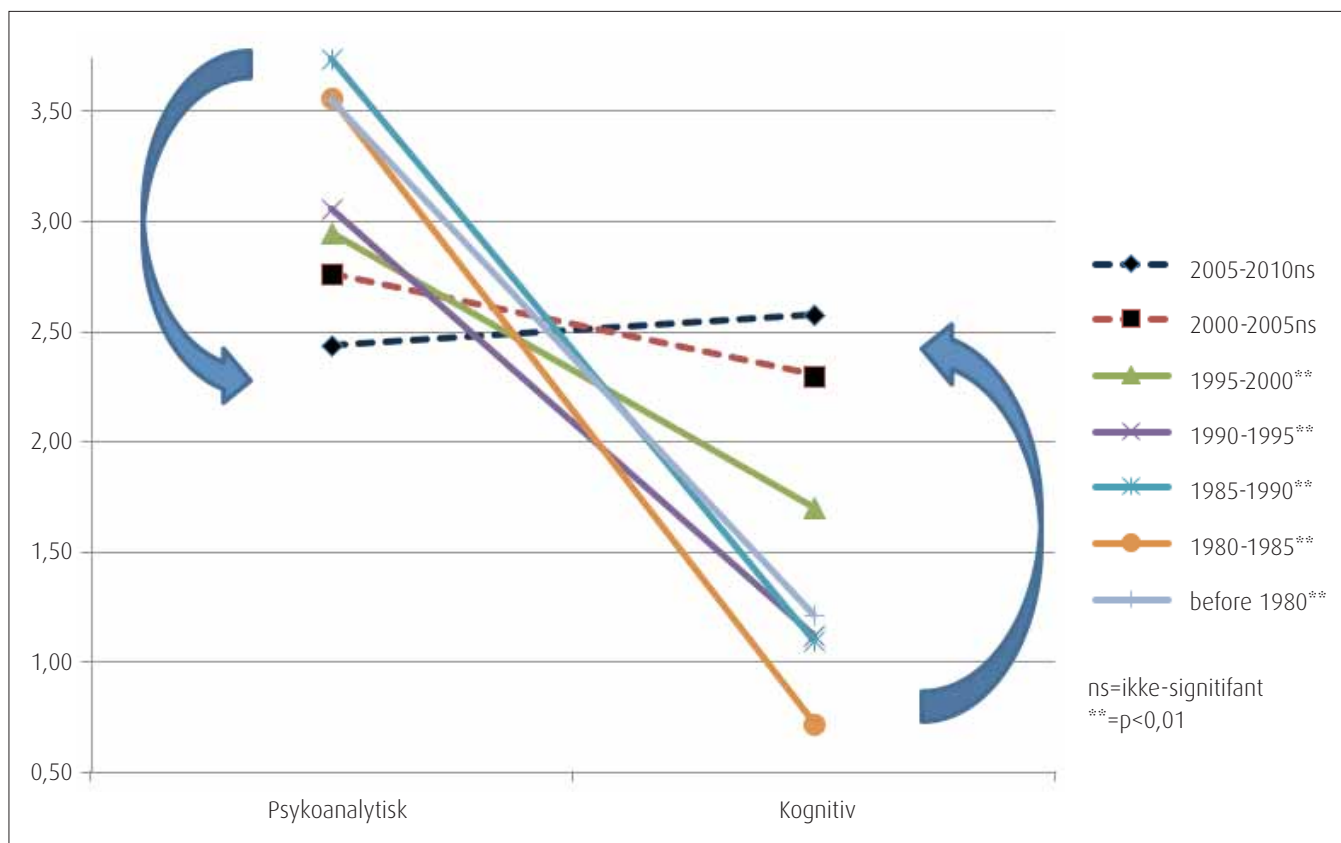
alene at granske data indsamlet i 2009-10. Eksempelvis er der en signifikant korrelation mellem, hvor lang tid man har praktiseret psykoterapi, og hvilken teoretisk orientering man har. Jo større anciennitet, desto mere psykoanalytisk og humanistisk/eksistentiel er man tilbøjelig til at være.

Skiftet i teoretisk orientering ses tydeligst ved at analysere svarene til spørgsmålet: "I hvor høj grad fulgte dit terapeutiske arbejde disse teoretiske retninger, da du startede som psykoterapeut?". Ved at inddele terapeuterne ud fra, hvornår de havde deres debut, ses det, at den psykodynamiske dominans nu er ophørt blandt de yngre terapeuter (jf. *Figur 1*). Mens begynderterapeuter i periode fra før 1980 og frem til og med 2000 signifikant var mere psykoanalytisk/psykodynamisk end kognitiv orienteret, er der ingen forskelle mellem udbredelsen af de to orienteringer blandt dem, der begynder at praktisere psykoterapi i perioder fra 2000 og frem til 2010. Fortsætter denne udvikling vil det på længere sigt medføre, at den kognitive orientering vil blive den mest udbredte.

Ved at inddele terapeuterne ud fra, hvornår de havde deres debut, ses det, at den psykodynamiske dominans nu er ophørt blandt de yngre terapeuter

Figur 1. Teoretisk orientering som begynderterapeut

> Klientmål og teoretiske orienteringer

I DPPCQ skal hver enkelt terapeut vurdere, hvor vigtigt det er for klienter at indfri for nogle givne psykoterapeutiske mål. Der angives i alt 17 mål, hvoraf man skal afkrydse de 4, som man finder det er vigtigst at opnå. Ved at opgøre resultatet for terapeuter med forskellige fremtrædende orienteringer fremkommer der et billede af, hvad repræsentanter for de forskellige skoler betragter som centrale mål. Vi angiver i det følgende nogle signifikante forskelle.

Har man en udtalt humanistisk/eksistentiel orientering, vægter man i højere grad end hos de øvrige orienteringer, at klienterne opnår en stærk fornemmelse af

selvværd og identitet samt tillader sig selv fuldt ud at opleve følelser.

Er man psykoanalytisk/-dynamisk orienteret, vægtes at forstå egne følelser, motiver eller handlinger samt at forbedre kvaliteten af deres relationer signifikant højere end de øvrige retninger, som ikke adskiller sig fra hinanden, hvad det angår.

Kognitive terapeuter og systemikere vægter, at deres klienter oplever nedgang i deres symptomer signifikant højere, og disse terapeuter scorer endvidere væsentligt højere på at ændre eller kontrollere problematiske handlemønstre samt at udvikle en bedre evne til at påtage sig vigtige familiemæssige eller socialt ansvar.

Alle disse fire skoler vægter at lære at

opdage og ændre på, at klienterne skaber eller medvirker til at opretholde egne problemer lige højt. ■

Claus Haugaard Jacobsen, *cand.psych., ph.d., Privat psykologpraksis, mail@claushaugaard.dk, Jan Nielsen, cand.psych., ph.d., lektor, Institut for Psykologi, Københavns Universitet*
David E. Orlinsky, *professor, Department of Comparative Human Development, University of Chicago*
Birgit Bork Mathiesen, *cand.psych., ph.d., lektor, Institut for Psykologi, Københavns Universitet*

REFERENCER

Jacobsen, C.H., Nielsen, J., & Orlinsky, D.E. (2012). Danish psychologists as psychotherapists: professional, demographic and personal characteristics, and change in theoretical orientations. *Nordic Psychology*, 64: 168-181.

Selskab fylder 25 år

Selskabet Danske Neuropsykologer, et af Dansk Psykolog Forenings ældste faglige selskaber, kan fejre 25-års jubilæum den 28. november 2013.

Selskabet har rødder tilbage til 1970'erne, hvor en mindre gruppe neuropsykologer i mødtes til uformelle kvartalsmøder, som på skift blev arrangeret på de arbejdspladser, hvor neuropsykologien var ved at finde fodfæste. Der var dengang ansat neuropsykologer på de neurologiske afdelinger i Århus, Odense, Gentofte, Glostrup, Hvidovre og Rigshospitalet, i begyndelsen ikke flere end der kunne sidde omkring et bord.

Arbejdet med neuropsykologisk rehabilitering blev vægtet højt allerede i 1970'erne på de neurologiske afdelinger i Gentofte og Hvidovre og på neurokirurgisk afdeling i Århus. I 1985 blev det første neuropsykologiske ledede center for hjerneskadede etableret i København, og neuropsykologisk rehabilitering blev herefter en hurtigt voksende gren af dansk neuropsykologi.

Først i 1980'erne kunne man tælle 35 neuropsykologer, der deltog aktivt i den uformelle organisation, men den neuropsykologiske debat var dengang præget af interne kontroverser, bl.a. om normer for neuropsykologiske test, og først i 1988 var dansk neuropsykologi moden til en formel organisation. Medlemstallet havde da passeret 50.

Selskabet er i dag en veletableret og stærk faglig sammenslutning.

I tråd med de oprindelige visioner for selskabet er et centralt omdrejningspunkt fortsat hyppige medlemsmøder og -kurser, hvor uddannelse og faglig udvikling er i centrum. Medlemstallet er vokset til 350, og medlemmerne fordeler sig primært over de tre kerneområder neurologi, neuropsykologisk rehabilitering og psykiatri.

Selskabet har netop fejret jubilæet ved en konference på Hindsgavl Slot, hvor det faglige program tog afsæt i ”Dansk Neuropsykologi – før, nu og i fremtiden”. Programmet afspejlede på flot vis, at vi står godt forankret i et bredt dansk og internationalt netværk inden for neurologi, rehabilitering og psykiatri.

Jubilæet har også givet os mulighed for at sætte agendaen for Selskabet Danske Neuropsykologer i årene fremover. Medlemmerne bakker bredt op om, at vi vil videreudvikle vores faglige høje standard inden for udredning, intervention og forskning i relation til vores kerneområder. Denne udvikling skal bygge på vores stærke tradition omkring uddannelse og kontinuerlig faglig udvikling for alle medlemmer. Som et aspekt af dette ønsker vi, at der etableres en uddannelse til specialpsykolog i neuropsykologi. ■

Laila Øksnebjerg, formand

P.v.a. Selskabet Danske Neuropsykologer

Blandt deltagerne var ... Et udvalg af de neuropsykologer, der deltog i jubilæumskonferencen 2013. Foto: Anders Gade.

DANSK PSYKOLOGISK FORSKNING –

Psykolog Nyt bringer i denne rubrik resumeer af originalartikler, systematiske review og metaanalyser, der er publiceret af danske forfattere i danske eller internationale peer-review tidsskrifter.

Manuskriptvejledning mv.: www.dp.dk > Psykolog Nyt > Om bladet > Forskningsstof.
Indlæg sendes pr. e-mail til redaktionen, danskpsykologiskforskning@dp.dk.
Redaktion: Hanne Nørr Fentz, Nina Rottmann, Halfdan Skjerning, Mimi Mehlsen, Universitetssektionen. Desuden Jørgen Carl, Psykolog Nyt.

Angst og depression i relation til voldtægtsofre

Voldtægt er et stort, men ofte overset problem i Danmark såvel som i resten af verden. Undersøgelser viser meget forskellige prævalens-tal i forhold til antallet af voldtægter i verden. Det er ligeledes underbygget, at rigtig mange voldtægtsofre udvikler invaliderende følgevirkninger efter overgrebet såsom PTSD samt angst- og depressionslidelser. Mange af de undersøgelser, der har fokuseret på følgevirkninger efter voldtægt, er dog udfordrede af forskellige metodiske problemer, og det er derfor vigtigt at validere disse undersøgelser og data.

I samarbejde med Center for Voldtægtsofre (CfV) i Aarhus undersøgte forskere fra Syddansk Universitet sammenhængen mellem voldtægt og angst- samt depressionslidelser. I undersøgelsen indgik de 103 kvindelige voldtægtsofre i alderen 13-87 år, som havde været i kontakt med CfV i løbet af 2003. Herudover indgik en kontrolgruppe på 2060 kvinder, der blev udvalgt via Det Centrale Personregister og herefter matchet efter alder og bopælskommune.

Undersøgelsen viste, at voldtægtsofrene havde seks gange større sandsynlighed for at udvikle en angstlidelse end kontrolgruppen. I denne risiko-estimering var der taget højde for forskellige demografiske faktorer samt tidligere psykiatriske diagnoser. Det viste sig dog også, at gruppen af voldtægtsofre inden overgrebene var meget mere sårbare i forhold til udviklingen af angstlidelser end kontrolgruppen, men at risikoen også steg markant efter overgrebene. Herudover fremgik det, at voldtægtsofrene ikke var i større risiko for at udvikle en depressionslidelse end kontrolgruppen. Undersøgelsen udmærker sig ved en stor kontrolgruppe

og ved at benytte diagnostiske data fra både før og efter voldtægten, som er indsamlet uafhængigt af undersøgelsen.

Resultaterne indikerer, ligesom tidligere undersøgelser, at voldtægt kan have meget negative og invaliderende følgevirkninger for ofret. Det er derfor vigtigt, at der er et særligt fokus på at tilbyde voldtægtsofre psykologisk behandling. Andre undersøgelser har påvist en god effekt af forskellige psykologiske interventionsmetoder til at afhjælpe negative følgevirkninger af voldtægt, herunder PTSD og angstlidelser i form af generaliseret angst og fobier.

Det er vigtigt at foretage flere undersøgelser, der kan generere mere velunderbygget viden om følgevirkninger efter voldtægt. Det gælder således videreudvikling af screeningsredskaber og interventionsmetoder, der gør det muligt at tilbyde voldtægtsofre hurtig og effektiv hjælp.

Reference: Elklit, A. & Shevlin, M. (2013). Sexual Victimization and Anxiety and Mood Disorders: A Case Control Study Based on the Danish Registry System. *Irish Journal of Psychological Medicine*, 30, 119-124. Doi:doi.10.1017/ipm.2013.9.

Forfatter/kontakt: Sara Bek Eriksen, Videnscenter for Psykotraumatologi, Institut for Psykologi, Syddansk Universitet, sberiksen@health.sdu.dk.

Negative følgerikninger hos pårørende til ofre for seksuelle overgreb

Landets voldtægtscentre er for tiden i gang med at implementere tilbud til pårørende til ofre for seksuelle overgreb. På Center for Voldtægtsofre (CfV) i Aarhus er tilbuddet allerede trådt i kraft, hvorfor alle pårørende, der har behov for hjælp, kan få en til to støttende samtaler hos centrets psykologer.

Dette tilbud er funderet i forskning, der påviser, at pårørende til ofre for seksuelle overgreb kan have mange negative følgerikninger som konsekvens af overgrebet. Tidligere undersøgelser på området har blandt andet undersøgt, hvordan et seksuelt traume kan påvirke relationen mellem ofret og de pårørende, samt hvilke negative tanker og følelser de pårørende kan opleve i relation til at støtte ofret. Herudover fremgår det, at mange pårørende udviser PTSD-lignende symptomer i form af genoplevelser, undgåelsesadfærd samt øgede stressreaktioner. Trods denne viden findes der ingen nylige undersøgelser, der fokuserer på negative følgerikninger blandt pårørende til ofre for seksuelle overgreb.

I samarbejde med CfV i Aarhus undersøgte dette studie påvirkningsgraden blandt pårørende til ofre for seksuelle overgreb. De pårørende blev rekrutteret blandt de ofre, som blev henvist til CfV fra marts 2006 til august 2008. I alt deltog 107 pårørende i undersøgelsen ved at udfylde et spørgeskema. Af denne gruppe var 66 % familiemedlemmer, 21 % var venner, mens kun 7 % var partnere til ofrene. Kvinder var stærkt overrepræsenteret, idet de udgjorde 79% af respondenterne.

Resultatet af undersøgelsen påviste flere måder, hvorpå de pårørende oplevede negative følgerikninger som resultat af det seksuelle overgreb. Kun 1/3 af respondenterne påtog sig noget af skylden for overgrebet, mens 2/3 følte, at de kunne have gjort noget for at forhindre overgrebet. Herudover oplevede 77 % af dem, at det var svært at støtte ofret. De rapporterede blandt andet tanker om utilstrækkelighed, og 56 % havde oplevet problemer i relationen til ofret efter overgrebet. I relation til PTSD opfyldte 60 % af alle respondenterne de tre kernekriterier for PTSD (ifølge DSM-IV) eller for subklinisk PTSD. En høj grad af traumatisering var forbundet med flere forskellige faktorer, herunder en følelse af at kunne have forhindre overgrebet, et nyligt overgreb, en lav grad af pårørende-involvering i forhold til at støtte ofret samt lave niveauer af social støtte og en oplevelse af svigt. Endelig blev de pårørende spurgt om deres egne behov for hjælp efter overgrebet. Til dette svarede 2/3 af respondenterne, at de i et eller andet omfang havde haft brug for hjælp til at bearbejde overgrebet.

Resultaterne indikerer, at mange pårørende oplever negative følgerikninger, efter at en nærtstående person udsættes for et seksuelt overgreb. Desuden efterspørger en stor andel af dem

hjælp også af professionel karakter. På baggrund af denne viden er det vigtigt at udarbejde specialiseret hjælp til denne målgruppe. Dette arbejde skal baseres på flere undersøgelser, der kan klarlægge, hvilken type af hjælp der er behov for i forhold til de enkelte grupper af pårørende, og om denne hjælp kan reducere de negative følgerikninger.

Reference: Christiansen, D., Bak, R. & Elklit, A. (2012). Secondary Victims of Rape. *Violence and Victims*, 27, 246-262.

Forfatter/kontakt: Sara Bek Eriksen, Videnscenter for Psykotraumatologi, Institut for Psykologi, Syddansk Universitet, sberiksen@health.sdu.dk.

PTSD-symptomer hos forældre efter at have mistet et spædbarn

På verdensplan er der årligt næsten tre millioner dødfødte børn, og et lignende antal dør kort efter fødslen.

Tabet af et barn sent i graviditeten, under fødslen eller i barnets første leveår er en potentielt traumatisk begivenhed for forældrene. Flere studier har fundet, at 7-9 % af forældrene nogle måneder efter tabet lider af PTSD. Man ved imidlertid ikke særlig meget om de faktorer, der bidrager til dette. Forældrens tilknytningsstil, coping (mestringsstrategier) og social støtte kan hver især tænkes at have en effekt på forældrenes PTSD. Fx kan den sikkert tilknyttede bedre end den usikkert tilknyttede tilpasse sig efter tabet af et barn og har mindre risiko for at udvikle PTSD. Det er imidlertid ikke undersøgt, hvordan disse faktorer samlet kan påvirke PTSD hos forældrene. Nærværende studie undersøgte dette samt udbredelsen af PTSD-symptomer længe efter tabet.

Medlemmer af en privat national støtteorganisation for forældre, der har mistet et spædbarn, blev kontaktet. Disse fik en spørgeskemapakke, der målte PTSD-symptomer, coping, opfattet social støtte og tilknytning, hvilket 634 (heraf 56,9 % kvinder) besvarede. Deltagerne havde mistet et barn for mellem 1,2 måneder og 18 år siden med et gennemsnit på 3,4 år. Ligeledes varierede det, hvornår de havde mistet barnet, idet 42,1 % havde mistet barnet før fødslen (i andet eller tredje trimester), 10,9 % under fødslen og 47,0 % i barnets første leveår.

Det blev anslået, at 12,3 % af forældrene opfyldte kriterierne for en DSM-IV-diagnose for PTSD flere år efter tabet af et barn. Yderligere 5,7 % led af subklinisk PTSD. Prævalensen af PTSD er højere end i tidligere studier, selv om der i dette studie var gået længere tid siden tabet. Det skyldes sandsynligvis, at deltagerne i studiet var medlemmer af en støtteorganisation, hvilket ikke var tilfældet i de tidligere studier. Man kan forestille sig, at forældre med flere symptomer i højere grad søger hjælp og støtte fra en sådan organisation end forældre med færre symptomer.

Studiet fandt desuden, at graden af PTSD ikke var forskellig, alt efter om forældrene havde mistet barnet før, under eller efter fødslen. Imidlertid var et tab tidligt i graviditeten associeret med flere symptomer end et senere tab, hvilket står i kontrast til tidligere forskning.

Endvidere fandt studiet, at tid siden tabet, kvindeligt køn, tilknytning, coping og social støtte kunne forklare 42 % af variationen i graden af PTSD. Associationerne var positive for tid siden tabet, tilknytningsangst, tilknytningsundgåelse, emotionsfokuseret coping og oplevelse af svigt, men negative for rationel coping og tilfredshed med social støtte.

Resultaterne indikerer, at tabet af et barn kan påvirke forældrene længe efter dødsfaldet, og at ovennævnte faktorer kan bidrage til udviklingen og vedligeholdelsen af PTSD. Studiet

understreger, at sundhedspersonale og psykologer bør være opmærksomme på omkostningerne ved og eftervirkningerne af forældrenes store tab, hvad enten de mister barnet før, under eller efter fødslen.

Reference: Christiansen, D.M., Elklit, A., & Olf, M. (2013). Parents bereaved by infant death: PTSD symptoms up to 18 years after the loss. *General Hospital Psychiatry*, in press. doi:10.1016/j.genhosppsy.2013.06.006.

Forfatter/kontakt: Sara Lühje Ambrosi, studentermedhjælper ved Aarhus Universitet samt psykologistuderende ved SDU, saamb10@student.sdu.dk.

Psykologiske reaktioner hos unge vidner til drab

Flere undersøgelser påpeger, at man kan udvikle PTSD efter at have været vidne til, at et andet menneske bliver dræbt. Det er desuden påvist, at traumatiseringsgraden influeres af forskellige individuelle faktorer. Disse studier har dog primært undersøgt reaktioner hos voksne vidner eller unge fra belastede miljøer. Der mangler således viden om, hvordan unge fra en mere almindelig population påvirkes af at være vidner til et drab, og om hvilke faktorer der influerer graden af påvirkning.

I dette studie blev 320 unge i alderen 16-20 år spurgt om deres reaktioner i forbindelse med et drab begået på deres gymnasium under en skolefest. Mordet blev begået af en ung dreng, og ofret var en jævnaldrende pige, der begge gik på skolen. Undersøgelsen foregik syv måneder efter hændelsen, og data blev indsamlet via spørgeskemaer. En femtedel af de unge var direkte vidner til mordet, og yderligere 18 % af de unge så liget af den døde pige. I alt kendte 39 % af de unge ofret i varierende grad. Mange af de unge (43 %) modtog efter hændelsen individuel krisebehandling af en psykolog. Denne hjælp lå ud over den generelle snak og debriefing, der fandt sted blandt elever og lærere i dagene efter mordet.

Undersøgelsen viste, at syv måneder efter hændelsen opfyldte næsten 10 % af respondenterne de tre diagnostiske kernekriterier for PTSD, defineret i DSM-IV som invaderende symptomer, undgåelsesadfærd samt øget arousal. Herudover kunne yderligere 25 % af de unge diagnosticeres med subklinisk PTSD, dvs. hvor to af de tre symptomklynger var opfyldt.

Undersøgelsen påviste desuden i alt seks faktorer, der kan bidrage til udviklingen af PTSD blandt de unge. Disse faktorer var: intimitetsgraden mellem offer og vidne, følelsen af frygt, hjælpeløshed eller skræk under hændelsen, manglende evne til at sætte ord på hændelsen og tilhørende tanker og emotioner, følelsen af at blive svigtet af andre, negativ affektivitet samt dissociation. Identificeringen af netop disse faktorer understøttes af tidligere forskning omhandlende traumer og risikofaktorer, der ligeledes har fundet en sammenhæng mellem dem og udviklingen af PTSD.

En klarlæggelse af specifikke risikofaktorer i relation til PTSD åbner for muligheden for tidligt at kunne identificere de individer, der potentielt vil udvikle PTSD efter at have været vidne til et drab. På denne måde kan det blive muligt at sætte tidligt ind med intervention over for denne målgruppe og heraf måske forebygge udviklingen af PTSD hos dem. Vi behøver dog mere forskning på dette område for at være i stand til at udvikle brugbare og effektive screeningsredskaber og behandlingsmetoder.

Reference: Elklit, A. & Kurdahl, S. (2013). The Psychological Reactions after Witnessing a Killing in a Public Danish High School. *European Journal of Psychotraumatology*, 4, 19826. Doi: org/10.3402/ejpt.v4i0.19826.

Forfatter/kontakt: Sara Bek Eriksen, videnskabelig assistent ved Videnscenter for Psykotraumatologi SDU, sberiksen@health.sdu.dk.

Susan Hart; Marianne Bentzen:

✦ **Jagten på de nonspecifikke faktorer i psykoterapi med børn.**

Bogen er vokset ud af et møde mellem de fire børnetereapeuter Eia Asen, Haldor Øvreeide, Peter Levine og Jukka Mäkelä i København. I bogen samler Susan Hart og Marianne Bentzen beskrivelser og refleksioner fra de fire børnetereuters praksis og formidler via neuroaffektiv udviklingspsykologi deres bud på, hvordan det fælles menneskelige potentiale, som skaber psykiske forandringsprocesser, kan identificeres på tværs af forskellige terapeutiske tilgange.

Hans Reitzels Forlag, 2013, 272 sider, 325 kr.

Inge Nygaard Pedersen (red.):

✦ **Kunstneriske medier i supervision af psykoterapi.**

Om hvad der sker i supervisionsprocesser, når der sammen med samtale anvendes kunstneriske medier samt en legende og udforskende tilgang til problemløsninger inden for tydelige aftalte arbejdsrammer. Bogen indeholder talrige illustrationer af teknikker og detaljerede beskrivelser af supervisionsprocesser, samt tilbyder teoretiske forståelsesrammer for de forskellige tilgange til supervision.

Aalborg Universitetsforlag, 2013, 318 sider, 325 kr. indb.

Gry Bastiansen:

✦ **Børn med eksplosiv adfærd.**

Giver konkrete forslag til, hvordan lærere, pædagoger og forældre kan arbejde med børn og unge med et voldsomt temperament. De udadreagerende børn og unge udfordrer de professionelle voksne i arbejdet med inkluderende læringsmiljøer i daginstitutionen og skolen. Men med denne bogs metode kan en negativ spiral vendes til en positiv udvikling, hvor barnet forstår og tager ansvar for sit eget eksplosive temperament.

Akademisk Forlag, 2013, 96 sider, 249 kr.

Mette Hartlev; Ulla Hybel; Peter Bak Mortensen:

✦ **Sundhed og Jura.**

Bogen undersøger de retlige relationer og problemstillinger, der opstår mellem sundhedsvæsenets aktører: spørgsmål relateret til sundhedsvæsenets opgaver og opgavefordeling, sundhedspersoners rettigheder og pligter samt patienters rettigheder. Med emner som autorisation, samtykke, aktindsigt, tavshedspligt rækker bogen ud mod sundhedspersoner med interesse i at kende de juridiske rammer, de arbejder under.

Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2013, 544 sider, 750 kr.

Jan Nielsen; Per Sørensen (red.):

✦ **Brug gruppen.**

Giver et opdateret signalement af moderne gruppeterapeutisk psykoterapi på dynamisk grundlag. Udgangspunktet er, at denne terapiform udgør en rig tradition og står på skuldrene af en række teoretikere og praktikere, der skaber et solidt fundament for denne gennemprøvede og vidt udbredte teoriform. Bogen giver et nuanceret billede af, hvad gruppeterapeutisk psykoterapi er, og kan læses af både erfarne gruppeterapeuter og nybegyndere inden for feltet.

Hans Reitzels Forlag, 2013, 479 sider, 480 kr. indb.

Elene Fleischer; Gert Jessen:

✦ **Når Himlen er nær.**

For mange mennesker medfører det at blive ældre, være gammel, syg og døende ofte en altoverskyggende eksistentiel og emotionel ensomhed. Tab og angst for tab fylder derfor meget hos mange ældre, men oftest bliver sådanne tanker og følelser gemt væk og omsluttet af tavshed. Bogen ser på, hvordan vi kan støtte dem, der har mistet deres dyrebareste, og hvordan vi kan hjælpe ved at dele det meningsløse, det uforståelige, det angstfremkaldende og det ikke-verbaliserede.

Frydenlund, 2013, 160 sider, 249 kr.

NYE BØGER

præsenterer de nye bogudgivelser primært inden for det psykologiske område. Det redaktionelle princip er at søge inspiration til omtalen fx i forlagenes pressemeddelelser. En omtale er en omtale – ikke redaktionens anbefaling af bogen.

Prisangivelserne er vejledende.

Greb om tilværelsen

Ny bog leverer en grundig indføring i tilværelsespsykologiens teori, metoder og praktiske anvendelse.

Psykologien mangler fokus på, hvad tilværelsen som helhed går ud på. Dette er udgangspunktet for Preben Bertelsens nye bog, "Tilværelsespsykologi". Bogen bidrager med en overordnet rammeforståelse, der har som hensigt at binde alle psykologiens specialindsigter sammen.

Alt efter hvor i livet og hvor i samfundet vi befinder os, står vi hver især over for mange og ofte helt forskellige opgaver i det daglige. Tilværelsespsykologien har som udgangspunkt, at uanset om vi befinder os komfortabelt og trygt midt i gode menneskelige fællesskaber og velfungerende sektorer i samfundet, eller om vi befinder os i udkanten af tilværelsen og kæmper med en tilværelse, der har svært ved at tage form, så er det i sidste ende de samme fundamentale tilværelsesopgaver, vi står over for.

Det er derfor også de samme almenmenneskelige tilværelseskompetencer, vi har brug for, til at løse dem.

Tilværelsespsykologien er med sin bredde og dybde indrettet til netop at have blik for, hvad det vil sige at få en god tilværelse, for sig selv og sammen med andre – eller i det mindste en tilværelse, som er tålelig, og som rummer veje og udveje for fortsat udvikling.

Således er tilværelsespsykologi en teori med tilhørende metoder og praktiske anvisninger, der opbygger et 'mindset' og et 'skillset' om det væsentlige i tilværelsen – psykologisk set.

Handler, tænker og føler

Bogens første del giver en grundlæggende fremstilling af tilværelsespsykologien som rammeforståelse. Anden del er praksisorienteret og viser, hvordan tilværelsespsykologiske samtaler og øvelsesforløb kan udvikle og danne tilværelseskompetencer.

Bogens tredje del giver en teoretisk og empirisk baggrund for tilværelseskompetencerne og forbinder disse med centrale teorier indenfor psykologien. Fjerde og sidste del diskuterer den

tilværelsespsykologiske tilgang til psykiske forstyrrelser, diagnoser og stigmatisering.

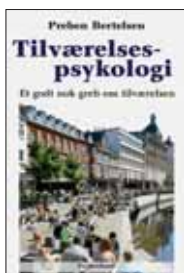
Forfatteren giver, for det første, læseren en grundig indføring i tilværelsespsykologiens teori med dertilhørende grænseflader. I tillæg her til – og i modsætning til, hvad man finder i mange andre bøger – bliver man som læser udførligt introduceret til et konkret og operationelt arbejdsredskab med mange anvendelsesmuligheder. Med egne begreber viser forfatteren os, hvordan man kan arbejde med helheden af de menneskelige dimensioner: Alle handler, tænker og føler.

På denne vis rummer bogen allerede kendte emner som mindfulness, agency, mentalisering, subjektivitet m.m. og insisterer på at se og arbejde med dem i sammenhæng.

En af de helt store styrker ved denne bog er dens relevans for mange forskellige arbejdsområder med et psykologisk indhold. Preben Bertelsen formidler i bogen eksempler fra især det kliniske område, og i tillæg hertil har vi selv haft stor glæde af at arbejde med den tilværelsespsykologiske tilgang både i organisatoriske, sociale og terapeutiske arbejdsammenhænge.

Vi har læst "Tilværelsespsykologi" med stor interesse, og bogen er for os et fremragende bud på en almenmenneskelig og helhedsorienteret tilgang til at forstå og arbejde med tilværelsen i sin mangfoldighed. Med denne bog gives en velformidlet og videnskabelig basis for denne forståelse og gøren. ■

Sofie Pedersen & David Brian Borup

BOGDATA

Preben Bertelsen: "Tilværelsespsykologi – Et godt nok greb om tilværelsen". Frydenlund, 2013. 447 sider. 349 kr.

Når Aicha løber hjemmefra

Bog om de minoritetspiger, der har det så svært derhjemme, med sig selv og familien, at de vælger at søge hjælp uden for familien.

De erfaringer, der ligger til grund for ”Når Aicha løber hjemmefra”, har forfatteren indsamlet gennem 15 års praksis med minoritetsunge og deres familier, senest gennem fem år frem til 2009, hvor hun var forstander på Kastaniehuset, et socialpædagogisk bosted for bortløbne piger med minoritetsbaggrund.

Pigerne kom fra den mest udsatte del af minoritetsfamilier. Loua advarer således mod generaliseringer vedr. minoritetsunge ud fra pigernes og familiernes historier. Når de løber hjemmefra og det resulterer i en anbringelse, er det typisk efter et liv med års overdreven kontrol, vold, seksuelle overgreb, trusler om tvangsægteskaber og overbelastninger.

De første to tredjedele af bogen handler om pigerne, der ’vælger’ at løbe hjemmefra. Her præsenteres vi for typer af minoritetspiger. Hvordan fremtræder de, hvad er deres baggrund og hvordan skal deres fremtræden forstås? Hvordan er Aicha blevet sådan, hvordan forstår hun sig selv og sin verden, hvordan reagerer hun over for andre og hvorfor? Jeg bryder mig ikke om typologier, men Loua kommer min skepsis i møde: Rigtige piger er flere typer, rigtige piger udvikler sig, og hver eneste pige er unik.

Herefter følger et kapitel om fysisk, mental, social og følelsesmæssig fattigdom, om vold og dysfunktionelle familier i forhold til etniske minoritetsfamilier. Flere steder behandler Loua spørgsmålet om, hvad der kan forstås som noget specifikt kulturelt, og hvad der handler om almene følger af omsorgssvigt og sociale forhold.

Pigerne kommer fra mange lande med forskellig tilknytning til oprindelseslandet, er mere eller mindre præget af en religion osv. Spørgsmål som ære og skam, familiens betydning, tvangsægteskaber, social kontrol af især pigerne og deres omgang med drenge, rusmidler, kultursammenstødet mv. er centrale. Sammenstødet fører ofte til en nødvendig løgneadfærd, fordi de skal navigere i mindst to kulturer med stor personlig risiko for at falde igennem i begge.

Lister teori og forskning ind

Bogens anden del omhandler anbringelsesforløbet fra visitation til udslusning. Her gennemgås de forhold, der skal iagttages i forbindelse med anbringelsen. Sikkerheden skal være i centrum, og hvordan sørger man for det? Hvad indebærer det at være hemmeligt anbragt, uden kontakt til familien, venner og miljø? Hvordan agere, når pigen ikke kan bære adskillelsen og vil tilbage til den familie, som var for farlig eller ødelæggende at bo sammen med?

På et tidspunkt (bogens tredje del) skal Aicha sluses ud. Hun skal leve sit eget liv. Hvad skal hun have lært, hvordan kan hun klædes på til denne store opgave? Her pointeres betydningen af, at der er en åben dør tilbage, ved at de unge og især de voksne, tilbyder fortsat kontakt, og at en fra personalet står for det ofte helt afgørende efterværn. Når der er opbygget betydningsfulde og ægte relationer, er det først og fremmest de professionelle ansvar ikke at klippe disse.

Bogen formidler Louas store viden og erfaringer på en letlæselig måde – også hvor baggrundsforståelser og teori skrives ind i teksten. Loua så at sige lister relevant teori og forskningsresultater ind hos læseren, med cases og behørig henvisninger og fodnoter, men uden at det forekommer besværligt. Hvert kapitel afsluttes med supplerende litteratur og gode refleksionsspørgsmål til læseren. Bogen er særdeles praksisnær, uden at den har karakter af en kagebog.

Når man som jeg har arbejdet med unge, herunder med etniske minoritetsunge, i vældig mange år, byder bogen på en del velkendt. Alligevel har jeg gang på gang fået nye erkendelser og mange gange tænkt: Gid jeg havde læst denne bog for længe siden. ■

Ida Koch

BOGDATA

Inge Loua: ”Når Aicha løber hjemmefra”. Hans Reitzels Forlag, 2012. 310 sider. 298 kr.

Eksistensanalyse i praksis

I et sprog der er tilgængeligt for alle beskriver Deurzen og Adams de konkrete og håndgribelige færdigheder, opgaver og interaktioner, der er forbundet med eksistentiel praksis.

Den hollandsk-britiske psykolog og filosof Emmy van Deurzen har med "Eksistentiel terapi. En introduktion" udgivet den første egentlige færdighedsorienterede indføring i eksistentiel terapi sammen med den britiske terapeut Martin Adams.

Ganske vist har engelske Mick Cooper, canadiske Ernesto Spinelli og amerikanske Irvin Yalom alle sammen gjort ansatser til noget lignende inden for de senere år. Men i dette selskab udmærker Deurzen og Adams sig ved at have et langt mere udpræget fokus på konkrete terapeutiske færdigheder, og det er et særsyn inden for den eksistentielle tilgang.

Dermed har Deurzen og Adams også begivet sig ud i et kontroversielt forehavende. Inden for den eksistentielle tradition har der nemlig altid været en udpræget modstand over ethvert forsøg på at identificere bestemte terapeutiske færdigheder og teknikker. Det skyldes ikke mindst, at den eksistentielle tilgang historisk set er bygget op omkring en udpræget modstand over for den teknologiske fornuft og dermed også enhver instrumentel tilgang til mennesket. Derfor skal den heller ikke baseres på instrumentelle teknikker og metoder, men på selve det åbende møde med klienten.

En praktisk indføring

Deurzen og Adams vil imidlertid redde den eksistentielle terapi fra dens iboende fare for at havne i en ren metodenihilisme, hvor "alt er tilladt". Ganske vist afviser de, at den eksistentielle terapi kan være en snæver færdighedsbaseret tilgang, men derimod kan den sagtens være mere bredt færdighedsorienteret. Derfor fokuserer bogen også på terapeutiske færdigheder, der er af idémæssig, kritisk eller metodologisk og ikke teknisk karakter.

Bogen er da heller ikke en teknisk manual eller instrumentel brugsanvisning, men derimod en prisværdig praktisk indføring i

eksistensanalysen, som er den skoledannelse, Deurzen grundlagde i London i 1980'erne. Med dette navn vedkendte Deurzen sig det historiske slægtskab med psykoanalysen. Samtidig påpegede hun, at eksistensanalysens genstand ikke er menneskets indre psyke. Det er derimod eksistensen, der kan forstås som en tilstedeværen i verden.

Tilsvarende har Deurzen påpeget, at eksistensanalysen ikke hviler på en psykodynamisk tilgang til det dynamiske samspil mellem menneskets ubevidste og bevidste psykiske processer. I stedet trækker eksistensanalysen på en ontodynamisk tilgang til det dynamiske samspil mellem menneskets grundlæggende eksistentielle dimensioner og processer.

Deurzen fremstiller også eksistensanalysen som en livskunst, der viderefører traditionen fra antikkens græsk-romerske etik. Hermed påpeger hun, at terapien ikke skal baseres på teknologisk ekspertise og kvantificerbar viden, men derimod på livsklogskab, der er opnået gennem reflekteret livserfaring. Det stiller også nogle krav til terapeutens færdigheder, som adskiller sig fra kravene i mange andre psykoterapeutiske tilgange. Terapeuten skal nemlig have modenhed og livsindsigt for at kunne ledsage klienten på vejen mod en større livsduelighed. For at kunne gøre det må terapeuten også besidde fænomenologiske samtalefærdigheder og filosofisk indsigt.

Deurzen og Adams formår på glimrende vis at formidle eksistensanalysen på en lettilgængelig og letforståelig måde. Bogen rummer en række øvelser og eksempler, der er meget anvendelige. ■

Anders Dræby Sørensen

BOGDATA

Emmy van Deurzen & Martin Adams (2012). Eksistentiel terapi. En introduktion. København: Hans Reitzels Forlag. 223 sider. 300 kr.

KREDSE

Kreds København-Frederiksberg

■ *Gå-hjem-møde*

Er adoption til barnets bedste? v. psykologerne Palle Vestberg, Niels Peter Rygaard, Robert Jonassen og Louise Svendsen.

Sker adoption i den gode sags tjeneste, eller er det mere et fikst påfund for at sikre børn til ufrivilligt barnløse? Vi stiller skarpt på motiverne for at adoptere, ser på, hvad der sker, når de nye forældre ikke slår til, samt beder de danske myndigheder redegøre for de tanker, der ligger til grund for godkendelsen og forbedringen af forældrene på deres nye rolle. Endvidere vil vi debattere, om det er barnets bedste eller de voksnes interesser, der tjenes ved adoption af forældreløse børn.

Tid og sted: tirsdag 28. januar 2014 kl. 17-19.30 i Dansk Psykolog Forening, Stockholmsgade 27, København Ø, lokale 2A+B. Deltagelse er gratis. Tilmelding gerne før 27. januar 2014 kl. 9.

Tilmelding på www.dp.dk > Decentrale enheder > Kredse > Kreds København-Frederiksberg > Kalender. Tryk på det arrangement, du ønsker, for at se annoncen i fuld længde. Ved spørgsmål kan du kontakte Louise Svendsen, ls@lsrt.dk.

Louise Svendsen

Kreds Ribe

■ *Julefrokost & foredrag om Theraplay*

Kom og vær med til fagligt indspark v/ psykolog Thomas N. Iversen om "Theraplay", live-musik ved Helen Bak, god mad og fantastisk selskab. Julefrokosten arrangeres af DP-Kreds Ribe og afholdes på Hjerting Badehotel, Strandpromenaden 1, Esbjerg V, 13. december 2013 fra kl. 16.15. Pris for deltagelse er 100 kr.

Vincent Löffler

SELSKABER

Dansk Sundhedspsykologisk Selskab

■ *Generalforsamling*

Fredag 28. februar 2014 kl. 17.10 i Dansk Psykolog Forening, Stockholmsgade 27, København Ø. Forventet varighed én time. Dagsorden ifølge vedtægterne, som kan ses på www.sundhedspsykologi.org. Sammesteds er der forslag til vedtægtsændringer, som sættes under afstemning.

Der kræves ikke tilmelding. Skal man deltage i det forudgående Årsmøde, kræves tilmelding.

Se annonce andet sted i bladet samt www.sundhedspsykologi.org.

Pia Meldgård

Psykologisk Selskab for Forskningsmetodologi

■ *Foredrag*

Udvikling af koncept for optimering af styringsdesign i offentlige organisationer, v/ Leon Lerborg, ph.d.-stud. ved CBS.

Der er ingen topledelse, der har blot nogenlunde styr på, hvad der samlet set og grundlæggende styrer deres organisationer. De er optaget af enkelte styringsteknologier, brandslukning og ad hoc-problemer. Leon Lerborg vil udvikle et koncept, således at det bliver muligt for topledelse at foretage et serviceeftersyn af deres styringssetup. Teoretisk set er kernen at udvikle en designteori og en designproces. De eksisterende teorier vil blive kritiseret, og der vil ske udvikling på basis af to andre og mere grundlæggende teoriområder: Teorier om forklaringer og teorier om rationalitet. Dette teoriapparat vil blive konkretiseret, udviklet og testet i forbindelse med offentlige caseinstitutioner – et departement, psykiatrien i en region og et par kommuner.

Tid og sted: Mandag 9. december 2013 kl. 19.30-22 i Dansk Psykolog Forening, Stockholmsgade 27, København Ø. Gratis for selskabets medlemmer.

Tytte Hetmar

Psykologisk Selskab for Forskningsmetodologi

■ *Generalforsamling*

Der indkaldes til ordinær generalforsamling mandag 13. januar 2014 kl. 18-19.30. Dagsorden ifølge vedtægterne. Punkter til dagsorden skal være formanden i hænde senest mandag 16. december 2013. Formand: Gorm Hetmar, mail: gorm@forskningsmetode.dk.

Generalforsamlingen efterfølges af et fagligt arrangement kl. 19.30-22, som annonceres senere.

Arrangementet finder sted i Dansk Psykolog Forening, Stockholmsgade 27, København Ø. Deltagelse er gratis for selskabets medlemmer.

Tytte Hetmar

SENIORTRÆF

■ *Seniortræf*

Seniortræf indbyder til nye og spændende møder i foråret 2014. Sæt allerede nu kryds i kalenderen på følgende datoer: 15. marts, 26. april og 14. juni 2014.

Tidspunktet og sted som vanligt: kl. 10.30-13.30 i Dansk Psykolog Forening, Stockholmsgade 27, Kantinen, København Ø.

Følg med her i Psykolog Nyt og på Seniortræf på www.dp.dk under 'Selskaber' for mere information om møderne.

Nina Koeller & Anne O. Wilhelm-Hansen

Ledige ydernumre

Ledige ydernumre til besættelse
1. april 2014

Der opslås ledige ydernumre til besættelse 1. april 2014.

En oversigt over de ledige ydernumre, og hvor de geografisk skal besættes, ventes at blive publiceret på www.dp.dk omkring den 25. november 2013.

Se opslaget på www.dp.dk > Selvstændig > Ansøgning om ydernummer.

■ KRAV TIL ANSØGERE

Du skal opfylde følgende for at kunne tiltræde overenskomsten af 1. juli 2011 mellem Dansk Psykolog Forening og Regionernes Lønnings- og Takstnævnet:

- 1) Stå til rådighed som privatpraktiserende i mindst 22 timer ugentlig, dvs. at du ikke har fast ansættelse i mere end 15 timer pr. uge. Det er muligt undtagelsesvist at søge om dispensation, hvilket *udtrykkeligt* skal anføres i ansøgningen.
- 2) Være autoriseret af Psykolognævnet.
- 3) Besidde den nødvendige psykologfaglige kompetence, herunder have erfaring med overenskomstens persongrupper og med privatpraksis.

■ PRAKTISKE OPLYSNINGER

Du skal søge på et særligt skema, der skal være Dansk Psykolog Forening, Stockholmegade 27, 2100 København Ø, i hænde senest 13. december 2013. Senere indkomne ansøgninger vil ikke blive behandlet.

Du kan ikke henvise til tidligere ansøgning. Der skal indsendes en ny ansøgning. Bemærk også, at der kun kan søges i de opslåede områder.

Ansøgninger bliver alene bedømt på de oplysninger, som fremgår af ansøgningen. Alle bilag skal være Dansk Psykolog Forening i hænde inden for fristen. Kopi af autorisationsbevis skal således være vedlagt ansøgningen, da denne ellers vil blive afvist uden forelæggelse for Bedømmelsesudvalget. Bedømmelsesudvalget træffer den endelige afgørelse. Ansøgerne vil ultimo februar 2014 få svar direkte fra den region, hvor der er søgt om ydernummer.

■ ANSØGNINGSSKEMA

Ansøgningsskema til ydernummer hentes på www.dp.dk > Selvstændig. Har du problemer med at downloade materialet, eller har du spørgsmål i øvrigt, kan du kontakte Britt Vestskov-Møller, tlf. 35 25 97 22.

Returnering af skema skal ske pr. post, da ansøgningsskemaet skal være underskrevet.

REGION

Kursus for ydernummer-psykologerne i Region Hovedstaden 31. januar 2014

Dynamisk Interpersonel Terapi er en ny, psykodynamisk behandlingsmetode til angst og depression, som er godt på vej til officiel evidensgodkendelse i England. Metoden er udviklet på Tavistock-klinikken i London i samarbejde med Anna Freud Centret, hvor Alessandra Lemma, Mary Target og Peter Fonagy har været de drivende kræfter. Metoden er manualiseret og baseret på 16 sessioner i alt. På kurset vil den teoretiske baggrund for metoden og principperne i behandlingen blive gennemgået. Der vil herudover indgå praktiske case-eksempler, som illustrerer metoden. Her vil deltagerne få et indblik i, hvordan man i det terapeutiske arbejde, afdækker gennemgående relationelle mønstre, der medvirker til at vedligeholde klientens symptomer, og hvordan man terapeutisk arbejder med disse.

Underviser er Marijke Marijnissen, der er cand.psych., specialist i psykoterapi og godkendt supervisor. Hun er uddannet psykoanalytiker fra Dansk Psykoanalytisk Selskab og er uddannet supervisor i Dynamisk Interpersonel Terapi i London. Hun sidder derudover i bestyrelsen for Institut for Psykoanalytisk Psykoterapi (IPP).

Tilmelding, tid og sted:

Kurset afholdes 31. januar 2014 kl. 9.00 - 16.00 i Auditoriet, Uddannelsescentret på Bispebjerg Hospital, Bispebjerg Bakke 23, indgang 50, stuen, 2400 København NV. Morgenmad fra kl. 8.00. Kurset er gratis og finansieres af de efteruddannelsesmidler, der er afsat via overenskomsten.

Tilmelding efter først-til-mølle-princippet og senest 10. december 2013 via linket: www.conferencemanager.dk/dynamiskinterpersonelterapi.

Praksiskandidater kan deltage, såfremt der er ledige pladser. Disse tilmeldes ved at klikke på "tilmeld flere deltagere" og vælge "praksiskandidat" under "titel". Der gives besked efter 10. december, om hvorvidt der er plads til tilmeldte praksiskandidater.

Kurset kan søges godkendt til Specialistuddannelsen under tværgående modul 3.99.

Evt. spørgsmål kan rettes til Patricia Binggeli, Praksiskonsulent i Region Hovedstaden på patricia.binggeli@regionh.dk.

2-årig uddannelse i

Acceptance and Commitment Therapy (ACT)

for psykologer og læger – 2014-2016

ACT
DANMARK

ACT Klinikken

Kelly Wilson (USA) • Robyn Walser (USA) • Niklas Törneke (Sverige) • Kirk Strosahl (USA)
Patricia Robinson (USA) • Thomas Gustavsson (Sverige) • Benjamin Schoendorff (Canada)
Rikke Kjelgaard (Sverige) • Ole Taggaard Nielsen (Danmark)

ACT Danmark og ACT Klinikken udbyder nu en **2-årig efteruddannelse i ACT** for psykologer og læger. På uddannelsen underviser internationalt anerkendte navne indenfor ACT. Uddannelsen starter i april 2014 og afholdes i København. Uddannelsen forventes godkendt til psykologernes specialistuddannelse under specialiseringsmodulet. Retning: Kognitiv/adfærdsterapeutisk. Der udbydes 60 timers supervision i tilknytning. Primær supervisor er Ole Taggaard Nielsen med Robyn Walser og Niklas Törneke. For mere information: www.actdanmark.dk

"This is an exemplary program, with excellent workshop leaders and the kind of follow through that can make a permanent difference in your practice. Highly recommended."
Steven C. Hayes

Cuenca-seminaret 2014

La Mancha, Spania 21.09 – 26.09. 2014

**"Tilknytning, dissosiasjon og
nevro-affektiv psykoterapi"**

**Todagers workshop med Susan Hart,
psykolog**

**Øvrige foredagsholdere: Joachim Haarklou, Hans
Peter Broch og Tor Sletten, alle psykologer**

Pris 15950,- (inklusive hotell, halvpensjon og buss fra/til flyplass til Paradoren).

Bindende påmelding ved innbetaling av påmeldingsavgift kr 5000,- til Almagroforeningen, boks 818, 5087 Bergen, konto: 5082 06 97348.

Påmeldingsfrist 1. mars 2014 (oppgi mailadresse ved påmelding)

Ved påmelding før 1. desember 2013, kr 1000,- reduksjon i prisen.

Internett: <http://www.almagroforeningen.no>
(følg programoppdateringer)

Ytterligere info – mail: almagroforeningen@gmail.com eller tlf 0034 693791918.

Til psykologer og læger:

Ny 2-årig grunduddannelse i kognitive behandlingsformer

Kognitiv Center Fyn tilbyder ny uddannelse til voksenområdet.

Vi er et behandlings- og kursussted med årelang og meget bred erfaring inden for kognitive uddannelser. Nu inddrager vi elementer fra 3. generations kognitiv terapi: Mindfulness, ACT, Compassionate Mind.

Læs mere om kursusindhold, tilmelding og andre praktiske oplysninger www.kognitivcenterfyn.dk

Tid: 3/9 2014 – 10/6 2016.

Undervisere: Psykologerne og godkendte specialister i psykoterapi og supervision, Lene Iversen, Peter Hørslev Rasmussen og Lone Husb og speciallæge i psykiatri, MSc i kognitiv terapi fra Oxford Universitet, Bodil Andersen.

Tilmelding: Sidste frist 1. maj 2014.

Sundhedsstyrelsens pointerer i sit referenceprogram vigtigheden af, at Kognitiv adfærdsterapi indgår som et behandlingstilbud til ikke-psykotiske lidelser.

Mindfulness Baseret Kognitiv Terapi / Stressreduktion 2014

Mindfulness-træneruddannelse –

*eller har du bare lyst til, for din egen skyld, at lære mindfulness.
(Trinene kan tages uafhængigt af hinanden)*

Det er 11. år psykologerne Lene Iversen, Peter Hørslev Rasmussen og psykiater Bodil Andersen udbyder kurserne for psykologer, læger og sundhedspersonale.

Kreta:

Trin 1: At lære metoden og bruge den på sig selv

Trin 2: At lære at træne/lave kurser for andre – for deltagere, der har erfaring med Mindfulness Meditation svarende til trin 1.

Fyn:

Trin 3: For deltagere der har trin 1 og 2.

For yderligere oplysninger se www.kognitivcenterfyn.dk

Psykologfagligt Selskab for Klinisk Hypnose

afholder i **København**

Livskraft og livskvalitet gennem arbejde med hypnose, drømme og meditationer

Videregående kursus

Undervisere: Annette Groot og Jørgen Rønsholdt
Begge cand.pæd.psych. og specialist & supervisor i psykoterapi

8.-9. marts 2014

i Dansk Psykolog Forening, Stockholmsgade 27, Kbh. Ø

Formål / mål:

Lær og bliv inspireret til at udnytte ubevidste ressourcer gennem arbejde med drømme, meditationer og hypnose. Den cybernetiske psykologi danner sammen med den relations- og ressourceorienterede psykologi den teoretiske ramme for arbejdet med hypnose, drømme og meditative tilstande i den terapeutiske intervention. Du vil blive introduceret til forskellige metoder således, at konflikter søges løst på højere og mere komplekse niveauer end det niveau, hvorpå problemet udspiller sig. Kurset vil veksle mellem teoretiske oplæg og praktiske eksempler.

Tid & Sted: Lørdag 8. marts kl. 10-17 og søndag 9. marts 2014 kl. 9-16.
Dansk Psykolog Forening, Stockholmsgade 27, 2100 København Ø

Pris: 3.000 kr. inkl. moms for medlemmer, 3.500 kr. for ikke-medlemmer. Prisen er inkl. frokost, sodavand, frugt, kaffe/te og kage.

Tilmelding og fuld annonce: Via hjemmesiden

www.klinisk-hypnose.org.

Spørgsmål vedr. kurset: annette@relationspsykologi.dk eller joergen@relationspsykologi.dk.

Tilmeldingsfrist: 13. januar 2014.

1-2 årig uddannelse i kognitiv adfærdsterapi for læger og psykologer inden for voksen-området 2014-2015

Se www.kognitiv.dk for pris, datoer og tilmelding
Start d. 10. januar 2014

Vesterbro torv 1b, 1. sal
8000 Aarhus
Tlf.: 87 41 60 20

Uddannelse for ledige psykologer Selvvalgt uddannelse: "Psykologens kompetencer i hverdagens praksis"

Se www.kognitiv.dk for datoer og tilmelding

Vesterbro torv 1b, 1. sal
8000 Aarhus
Tlf.: 87 41 60 20
Mail: center@kognitiv.dk

Lokale til leje i gammelt pakhuis i Nyhavn

Attraktivt lokale i klinikfællesskab, rolige omgivelser til leje, ca. 16 m².
Fælles venterum og tekøkken. 4 behandlingsrum.
Månedlig leje 4.400 kr. alt inkl. og adgang til internet.
Ekskl. depositum.

Elisabeth Bruhn-Thomsen, cand.psych.
Psykoanalytiker IPA, Specialist i psykoterapi.
E-mail: Ebt@mail.dk, tlf. 28 26 47 15

Lokaleleje i Københavns og Aarhus' største klinikfællesskab

Bedste placering i København, i miljøet på stille gaden ved Vester Voldgade.

I Aarhus er vi ved åen foran Magasin og i latinerkvarteret på Rosensgade.
Du får placering på hjemmeside, der ligger i top på Google.
45-90 kr./t. eller fra 3900 kr./mdr. inkl. alle udgifter

Aarhus: Skriv til Line Dupont på line@phuset.dk, eller ring 6172 0070.
Kbh.: Skriv til Rikke Papsø på rikkepap@phuset.dk, eller ring 6165 1210.

Se mere på www.phuset.dk under nyheder

Dansk Krise- og Katastrofepsykologisk Selskab

2-dages kursus:

PSYKOLOGISK DEBRIEFING

torsdag den 13. og fredag den 14. marts 2014
på Hotel Kong Arthur, Nr. Søgade 11, 1370 København K

Psykologisk debriefing er en struktureret støttesamtale, som kan benyttes i bistanden til ramte efter kritiske hændelser. Målsætningen er at bearbejde hændelsen ved systematisk at gennemgå fakta, tanker, indtryk og reaktioner, således at oplevelsen bedre kan integreres, og at unødige stress-reaktioner hos berørte kan forebygges. Kurset giver en teoretisk og praktisk gennemgang af psykologisk debriefing som metode. For at sikre høj grad af erfaringsoverføring indgår praktiske øvelser som en større del af oplæringen. Høj grad af egenaktivitet vil give kursusdeltagerne et bedre udbytte af kursusdagene.

Underviser:

Jakob Inge Kristoffersen, Specialist i Klinisk Psykologi, Senter for Krisepsykologi i Bergen.

Deltagerpris:

Kr. 5.125 (inkl. moms) for medlemmer af selskabet, kr. 5.500 (inkl. moms) for andre psykologer.

Tilmelding:

Sker ved indbetaling af kursusgebyr via netbank til konto 0400 401 26 41066 i Lån og Spar Bank mærket: kursus marts 2014. Husk navn og adresse.

Tilmeldingsfrist: Den 01. februar 2014.

Kursusleder: Cand.psych. Berith Bro, mobil 40533905, e-mail berithbro@mail.dk.

Kreds Roskilde

udbyder kursus i forbindelse med udgivelse af
Janne Østergaard Hagelquists nye bog

“Mentalisering i pædagogik og terapi”

D. 23. januar 2014 kl. 9-15 (kaffe/te fra 8.30)
Roskilde Katedralskole, Holbækvej 57

På kurset og i bogen fokuseres der på, hvordan mentaliseringsbegrebet kan anvendes i pædagogik og terapi. Herunder behandles tre temaer, som repræsenterer klassiske problemstillinger, man oplever i mødet med udsatte børn og unge: Løgne, vold, og transgenerationelle traumer.

I forhold til løgne kigges der nærmere på forskellige former for løgne. Der gives en beskrivelse af løgenes betydning og en forklaring på, hvorfor børn og unge lyver samt måder at håndtere løgne i det daglige arbejde med omsorgssvagede og traumatiserede børn og unge.

Om vold fremsiges definition, symptomer på og gennemgang af, hvordan det påvirker børn at have været udsat for vold fra deres primære omsorgspersoner samt et bud på, hvordan man kan arbejde med at støtte børn og unge, der er voldelige eller udadreagerende til at få en mere hensigtsmæssig adfærd.

Vedrørende transgenerationelle traumer giver bogen og kurset en definition af traume, post traumatisk stress syndrom og den transgenerationelle effekt, en beskrivelse af typiske måder hvorpå transgenerationelle traumer udspiller sig i familier, og der gives redskaber til, hvordan man som professionel kan støtte barnet og dets familie. Alle tre temaer behandles ud fra en mentaliseringsbaseret tilgang.

Underviser: Janne Østergaard Hagelquist er autoriseret psykolog og godkendt som specialist i børnepsykologi og supervision.

Deltagerpris: 750,- inkl. morgenmad, frokost, eftermiddagskaffe/kage/frugt.

Tilmelding: Senest 6. januar 2014, men efter "først til mølle"-princippet, ved indbetaling af kursusgebyr via netbank til reg.nr. 0400 kontonr. 4012390187 mrk. "mentalisering". Husk navn og adresse på indbetalingen. Samtidig sendes tilmelding samt evt. oplysning om EAN nr. til e-mail: kredsroskilde@gmail.com.

Yderligere oplysninger på kredsens hjemmeside på www.dp.dk.

**Selskabet for Psykologisk Psykiatri
i samarbejde med Psykiatrisk Center Frederiksberg**

Afholder kursus:

**Implikationer af 40 års psykoterapiforskning
for effektiv klinisk praksis**

Underviser: PhD Scott D. Miller (USA)

Den internationale aktuelle debat om psykoterapi og evidensbegrebet har potentielt vidtrækkende betydning for psykologers kliniske arbejde i Danmark samt for fagets metodeudvikling. Et vigtigt spørgsmål i debatten er, i hvor stor grad vi skal fokusere på at klarlægge den mest effektive terapiform relativt til diagnose, eller sætte fokus på specifikke forandrings skabende faktorer der er fælles for psykoterapiretninger, i begge tilfælde indenfor rammerne af evidensbaseret psykologisk praksis.

På kurset vil Scott Miller belyse hvad dette betyder for den psykoterapeutiske praksis med afsæt i den nyeste forskning i psykoterapi. Deltagerne vil få viden om empirisk støttede færdigheder, som kan anvendes på tværs af psykoterapeutiske skoler. Scott Miller vil præsentere enkle metoder til at inddrage klientens behov og karakteristika, samt systematiske metoder til at få feedback om behandlingsforløbet og klientens udbytte som samlet set kan forøge behandlens effektivitet betragteligt.

Deltagere: Psykologer & evt. læger.

Dato: Mandag 27. februar 2014 kl. 9-16.

Sted: Psykiatrisk Center Frederiksberg, Auditorium, Hovedvejen, Indgang 14.

Pris: 1100 kr. for medlemmer af Selskabet, 1250 kr. for andre. Inkl. forplejning.

Tilmelding: Senest 10. februar 2014. Se hvordan på selskabets hjemmeside på www.dp.dk under "Selskaber".

Meritering: Søges godkendt med 6 timer i relevante specialstuddannelser. Kursusbevis udstedes.

Læs meget mere på Selskabets hjemmeside www.dp.dk under "selskaber".

Dansk Sundhedspsykologisk Selskab

**Årsmøde og generalforsamling 2014
Dagens tema: Kroniske smerter**

Kursusbeskrivelse

Iflg. epidemiologiske undersøgelser har ca. 20 % af den voksne danske befolkning kroniske smerter. Der er ofte tale om en kompleks bio-psykosocial tilstand, hvor der ud over smerter bl.a. forekommer depression, angst, kognitive vanskeligheder og sociale forandringer.

Smerter vil også være en del af livet for mange af de mennesker, som psykologer kommer i kontakt med. Derfor er det væsentligt at vide noget om, hvad kroniske smerter er, hvilke konsekvenser de har for den smerteramte og hvad man kan gøre for at afhjælpe tilstanden.

Følgende emner vil blive behandlet:

Definition af smerte, herunder forskel på akut og kronisk smerte; Smertefysiologi; Bio-psykosociale konsekvenser af kroniske smerter; Hvem er i størst risiko for at få kroniske smerter?; Medikamentel behandling, herunder bivirkninger; Psykologisk intervention.

Formen vil være oplæg med mulighed for spørgsmål og dialog undervejs.

Kurset er tilrettelagt med henblik på godkendelse med 6 timer til specialstudiet i sundhedspsykologi under punkt 11.4.4.2.1. Generel klinisk viden inden for det sundheds-psykologiske område.

Deltagere har mulighed for at søge godkendelse med op til 6 timer under andre psykologiske specialer.

Underviser

Pia Meldgård, cand.psych., specialist i sundhedspsykologi. Siden 2008 ansat i Tværfagligt Smertecenter på Køge Sygehus.

Tidspunkt: Fredag den 28. februar 2014. Kl. 10.00-17.00: Kroniske smerter.

Kl. 17.10: Generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne.

Sted: Dansk Psykolog Forening, Stockholmsgade 27, 2100 København Ø.

Tilmelding senest 20. februar 2014 til eg@sundhedspsykologi.org.

Yderligere oplysninger på www.sundhedspsykologi.org.

Kreds København-Frederiksberg

**Supervisoruddannelsen, som starter januar 2014
– nu med mere fleksible vilkår!**

Da vi har fået flere henvendelser med særlige ønsker, åbner vi nu op for, at du kan deltage på teorimodulet uden supervision (kr. 8600) eller du kan tage hele den samlede pakke (kr. 15.500) som hidtil annonceret.

Ligeledes kan du også deltage, selvom du endnu ikke er specialist, men blot på vej til, afventer godkendelse eller alene er fagligt interesseret.

Vi arbejder også på muligheden for, at en af supervisorsgrupperne kan afvikles inden for samme semester som teorimodulet.

Se vores hjemmeside www.dp.dk -> decentraleenheder -> kredse -> kreds København-Frederiksberg -> kalender for tilmelding, den fulde annonce mv.

Spørgsmål kan rettes til Louise Svendsen, LS@LSRT.dk.

København Centrum

Hyggelige, møblerede lokaler til samtalerapi udlejes. Køkken og venteværelse. Husleje (alt inkl.) fra 550 kr. pr. måned for én halv dag pr. uge.

Ring 21 64 44 08, eller se:
<http://lokaler.psykologkontakt.dk>

**ADHD hos voksne
Depression? Stress?
ADHD? Lær at skelne!
17.-18. jan. 2014**

Program:
KognitivTerapi.dk
Frist: 15 dec. 2013

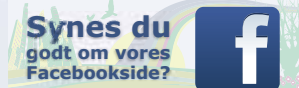
Lækkert kontor til leje:

Flot, lyst, stort møbleret kontor i hyggeligt psykologfællesskab udlejes fast to hele dage om ugen. Klinikken er centralt beliggende ved søerne på Østerbrogade. Yderst rimelig leje.

Kontakt :
Birgitteschmidt@mail.tele.dk
eller 51 53 60 10

MØD OS PÅ
FACEBOOK –

NU 2.789 LIKES

Er du vores nye praksiskandidat?

Neuropsykologisk Klinik i Horsens søger pr. 15. februar 2014 en psykolog, der som led i sin videreuddannelse vil være praksiskandidat hos os. Som praksiskandidat i vores klinik vil du opnå erfaring i privatpraksis med henblik på autorisation.

Vi tilbyder en 1-årig ansættelse på fuld tid inkl. forberedelse, udarbejdelse af journaler m.m.

Du kommer til at indgå i en velfungerende klinik med fem kollegaer omkring dig. Klinikken ligger i skønne lokaler centralt i Horsens midtby, få minutters gang fra banegården.

Dit arbejdsområde vil være indenfor det kliniske felt, og du vil skulle varetage samtaler med voksne og unge klienter primært gennem sygesikring.

Udover dit arbejde med klienterne vil du få kendskab til andre arbejdsområder i klinikken - administrative og organisatoriske etc.

Vi forestiller os, at du:

- udviser respekt og faglig ansvarlighed samt har en høj etik i forhold til dine klienter og din arbejdsplads.
- har klinisk erfaring eller anden relevant arbejds erfaring.
- er et empatisk og socialt menneske med humoristisk sans.
- involverer dig i vores arbejdsplads og tager konstruktiv del i hverdagen.

Vi glæder os til at modtage din ansøgning og dit CV.

Ansøgningsfristen er fredag den 3. januar 2014.

Du kan sende din ansøgning med posten til:

Per Bernth Jensen
Neuropsykologisk Klinik
Løvenørnsgade 1B, st.
8700 Horsens

eller via mail til rakel@neuropsykologisklinik.dk

Ansættelsessamtaler finder sted torsdag den 16. januar 2014.

Har du spørgsmål, er du meget velkommen til at ringe til os på telefon 86 11 80 00 på hverdage mellem 9.00 og 14.00. Du kan desuden læse meget mere om os på www.neuropsykologisklinik.dk

**Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center
Afdeling Bispebjerg**

REGION H

BUC søger psykolog til døgnafsnit for spiseforstyrrelser

Psykolog til døgnafsnit for spiseforstyrrelser
Genopslag for at udvide ansøgerfeltet

På Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center Afdeling Bispebjerg er en fuldtidsstilling ledig til besættelse fra 1. jan. 2014 - eller snarest derefter.

Vi søger en psykolog med autorisation og relevant klinisk erfaring til døgnafsnittet for spiseforstyrrelser. Døgnafsnittet B102 modtager primært unge med anoreksi. Døgnafsnittet er del af specialfunktionen for spiseforstyrrede børn og unge og består derudover af et dagafsnit og et specialambulatorium. Opslagets fulde længde kan ses på linket www.regionh.dk/job

Ansøgningsfrist er 6. december 2013 kl.12. Samtaler forventes afholdt i uge 50.

Oplysninger om stillingen fås hos overlæge Elisabeth Norstedt tlf. 38641032 eller ledende psykolog Jack Byman på tlf. 3864 1146

 **Syddjurs
KOMMUNE**

Er du vores nye PPR leder i Syddjurs kommune?

Da vores nuværende leder har valgt at gå på efterløn, er stillingen som PPR leder ledig til besættelse pr. 1. januar 2014 eller snarest derefter, 37 timer ugentligt.

PPR er en tværfaglig sammensat organisation med 23 højt kvalificerede og meget engagerede medarbejdere.

Vi søger en visionær leder med ledelseserfaring og flair for organisatorisk og strategisk tænkning.

Vedkommende er cand.psych. eller cand.pæd.psych. med autorisation

Ansøgningsfrist er den 6.12.2013.

Se hele stillingsopslaget på Syddjurs kommunes hjemmeside.

STILLINGER

**AARHUS
KOMMUNE**

BØRN OG UNGE

PSYKOLOG TIL PPR OG SPECIALPÆDAGOGIK

PPR og Specialpædagogik, Børn og Unge, Aarhus Kommune, søger medarbejdere til stillinger som psykolog med tiltrædelse den 1. februar 2014 (uddannelse som cand.pæd.psych., cand.psych., eller cand.pæd.pæd.psych.).

Se det fulde stillingsopslag på www.aarhus.dk/job

Yderligere oplysninger kan indhentes ved henvendelse til PPR-leder Jette Nissen, tlf. 8940 5742 eller PPR-leder Tove Sørensen, tlf. 8940 3662.

Løn efter kvalifikationer og gældende overenskomst. Der vil blive indhentet straffeattest og børneattest forud for ansættelse.

Ansøgning stiles til PPR og Specialpædagogik, Att. Pædagogisk chef Jan Kirkegaard og sendes pr. mail til: salha@aarhus.dk

Ansøgningsfrist: Fredag den 6. december 2013 kl. 12.
Ansættelsessamtaler forventes at finde sted i uge 50.

**VÆR MED
TIL AT GØRE EN FORSKEL**

AARHUS.DK/JOB

Charlotte Tobberup Psykologpraksis

Praksiskandidat søges

Psykolog søges som praksiskandidat til velfungerende og centralt beliggende psykologpraksis i Haderslev.

Der tilbydes en 1-årig ansættelse med tiltrædelse 1. februar 2014, hvor nuværende praksiskandidat stopper. Der er tale om en fuldtidsstilling på 37 timer ugentligt med vilkår svarende til DP's krav.

Arbejdsopgaver

Individuelle terapeutiske samtaleforløb med forskellige klientgrupper, primært med voksne og unge, men samtaler med børn og par vil også være en mulighed.

I tilknytning hertil samarbejde med relevante eksterne samarbejdspartnere, herunder udarbejdelse af psykologerklæringer.

Kvalifikationer

At du kan arbejde selvstændigt, er engageret og har en høj ansvarlighed og etik. At du har klinisk erfaring og stor modenhed.

At du er tillidsvækkende og robust.

Du tilbydes

Mulighed for daglig faglig sparring og kvalificeret supervision svarende til DP's krav.

Mulighed for at arbejde selvstændigt og selv tilrettelægge og præge indholdet i dit arbejde.

En varieret hverdag med alsidige arbejdsopgaver.

En privat praksis hvor kvalitet og faglighed prioriteres højt.

Yderligere oplysninger

Du er velkommen til at kontakte psykolog Charlotte Tobberup på 74520036, hvor der også vil være mulighed for at tale med nuværende praksiskandidat. Ansøgning med cv og eksamensbevis modtages senest onsdag den 4. december 2013 pr. post eller mail.

Charlotte Tobberup Psykologpraksis

Cand. psych., aut., specialist i psykopatologi, supervisor på specialistniveau
Bispegade 15, 2, 6100 Haderslev
E-mail: charlotte.tobberup@gmail.com
www.charlottetobberup.dk

HOLSTEBRO KOMMUNE

PSYKOLOG - MED SÆRLIGE BEFØJELSER

PPR i Holstebro søger en **psykolog - med særlige beføjelser** med tiltrædelse 1. januar 2014 eller efter nærmere aftale. Psykologstillingen er en fast stilling på 37 timer. De særlige beføjelser vil blive en funktion, som vil være tidsbegrænset på 2 år.

PPR er en velfungerende og "moderne" PPR-rådgivning, som arbejder direkte med børn og deres netværk - og indirekte gennem konsultation og supervision i et varieret arbejdsfelt

Vi lægger stor vægt på trivsel og faglig udvikling, supervision, autorisation og kurser.

Yderligere oplysninger om stillingen kan ses på Holstebro Kommunes hjemmeside samt Jobnet.

Ansøgningsfristen er den 6. december 2013 og ansættelsessamtaler vil blive afholdt den 12. december 2013.

Dansk Psykolog Forening

Stockholmsgade 27, 2100 København Ø
Tlf. 35 26 99 55. Telefax 35 25 97 37

Mail: info@dp.dk Web: www.dp.dk
Mandag-torsdag kl. 10-16
Fredag kl. 10-13

Direktor

Marie Zelander

Aarhus-kontoret

Arosgaarden, Fiskergade 41, 4. sal, 8000 Aarhus C
Tlf. 35 26 99 55. Fax 86 19 65 17

BESTYRELSE

Formand:

Cand.psych. Eva Secher Mathiasen, p.t. barsel
esm@dp.dk
Tlf. 35 26 99 55

Cand.psych. Rie Rasmussen, fg. formand

rie@forum.dk
Tlf. 24 94 82 73

Cand.psych. Lotte Ahrensbach

lotte.ahrensbach@gmail.com
Tlf. 27 43 60 29

Cand.psych. Zenia Stengaard Jepsen Børsen

zeniaboersen@hotmail.com
Tlf. 50 55 10 66

Cand.pæd.psych. Rikke Halse

khrikke@gmail.com
Tlf. 40 46 93 29

Cand.psych. Arne Grønberg Johansen

agr@mail.tele.dk
Tlf. 29 47 79 58

Cand.psych. Henriette Palner Stick

henriettestick@yahoo.dk
Tlf. 24 83 11 58

Cand.psych. Anne Merete Strømning

merete@stroemming.dk
Tlf. 35 35 20 94

Cand.psych. Claus Wennermark

claus@psychotherapy.dk
Tlf. 20 14 80 92

Studentrepræsentanter:

Stud.psych. Malene Hollmann
malenefrb@gmail.com
Tlf. 28 59 36 94

Stud.psych. Karen Vedel Nielsen

karenvedel@hotmail.com
Tlf. 26 70 27 64

ETIKNÆVN

Formand:

Lisbeth Sten Jensen

Næstformand:

Jytte Gandløse

Øvrige medlemmer:

Finn Christensen, Henning Damkjær, Annitta Nordkvist Permin

Suppleanter:

Marius Kristensen. Mette Bentzen

Telefonrådgivning

Jytte Gandløse: Onsdage og fredage
kl. 8.00-9.00 på 45 81 45 97 eller
mail: jytte@psykologerne-paa-gaarden.com

Vi byder velkommen til –

Tirsdag
den 11. marts til
torsdag den 13.
marts 2014

PÆDAGOGISKE PSYKOLOGERS FORENINGS KURSUS FOR PSYKOLOGER PÅ HOTEL NYBORG STRAND

Pædagogiske Psykologers Forening tilbyder tre kvalificerende spor til specialistedannelsen samt et kursus målrettet mod ledergruppen.

› SPOR 1: Deltagerobservation som psykologisk metode til at skabe viden om børns deltagelse i fællesskaber.

Ved *Charlotte Højholdt*, cand.psych., lektor, ph.d., Roskilde Universitet & *Dorte Kousholt*, cand.psych., lektor, ph.d., Aarhus Universitet.

› SPOR 2: Barnets lærende hjærne.

Ved *Helle Kjærgård*, cand.psych., specialist i brneneuropsykologi & *Aase Tromborg*, cand.pæd.psych., specialist i brneneuropsykologi.

› SPOR 3: Mentalisering i mødet med udsatte børn og unge.

Ved *Janne Østergaard Hagelquist*, cand.psych., specialist og supervisor i klinisk brnepsykologi.

› LEDELSESPORET

Tirsdag: **Ledelse af samarbejdsdrevet innovation i den offentlige sektor.** Ved *Jacob Torfing*, professor, på RUC. + Onsdag: **Det personlige lederskab i en foranderlig kontekst.** Ved *Lone Willer Holm*, cand.psych. specialist i arbejds- og organisationspsykologi.

› OG MEGET MERE

Fælles foredrag: **Vrangsiderne af det moderne arbejdsliv.** Ved sociolog *Rasmus Willig*, RUC. Fællesskab. Networking. PPF's generalforsamling. Merit til specialistedannelser. Kursusbeviser.

Tilmelding, priser & alt det praktiske: www.skolepsykolog.dk.

AL HENVENDELSE TIL: Dansk Psykolog Forening, Stockholmsgade 27, 2100 København Ø. Tlf. 35 26 99 55